Açık Erişim
ve
Kurumsal Arşivler

Yaşar Tonta
H.Ü. Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü
tonta@hacettepe.edu.tr
yunus.hacettepe.edu.tr/~tonta/tonta.html

Plan

- Açık Erişim Nedir?
  - Kendi kendine arşivleme
  - Açık Erişim dergileri
- Açık Erişim Girişimi
- Hacettepe Açık Erişim / Kurumsal Arşiv Uygulaması:

  www.acik-erisim.hacettepe.edu.tr
- Neler Yapılabilir?

Bilimsel İletişim Süreci

- Kitaplar
- Bilimsel dergiler
  - İlk dergi: 1665
- Hızlı Bilgi Artışı
  - 24.000 hakemli dergi
  - Yılda 2,5 milyon makale
  - Dergi abonelikleri/lisansları pahalı

Bilimsel Yayın Sürecinde Kamu Kaynaklarının Kullanımı

- Kamu kaynakları
  - Araştırma projeleri
  - Hakemlik yapan akademisyenlerin maaşları
  - Bilimsel yayınları alan kütüphaneler
- Üniversiteler aynı ürün için üç kez ödeme yapıyorlar
- “Başka hangi işte müşterilerden alınan mal gene aynı müşterilere müthiş fiyatlarla satılır ve kalite kontrolü de gene aynı müşteriler tarafından yapılır?”

Elektronik Yayıncılık

- “Belgeleri elektronik ortamlar ve/ya da ağlar aracılığıyla erişilebilir hale getirmek”
- Bilimsel dergilerin üretim ve dağıtım maliyetlerinde düşüş
- Web’de herkesin yayın yapabilmesi
- Ama dergi abonelik / lisans fiyatlarının yükselmeye devam etmesi

Açık Erişim Tanımı

"1. ücretsiz. . .[çevrimiçi, tam metin] erişim

"2. [Açık erişim] eserin tam bir sürümü... açık erişime, sınırsız dağıtıma, birlikte çalışabilirliğe ve uzun dönemli arşivlemeye olanak sağlamak için... en azından bir çevrimiçi arşivde depolanır."

Kaynak: Berlin Bildirgesi: Fen ve İnsan Bilimlerinde Bilgiye Açık Erişim
http://www.zim.mpg.de/openaccess-berlin/berlindeclaration.html

Açık Erişim Mantığı

- Bilimsel araştırma sonuçlarını yayınlamak
- Araştırmaların etkisini artırmak
- Kütüphanelerin daha fazla bilgiye erişimini sağlamak
- Kullanıcıların bilimsel bilgiye erişimini kolaylaştırmak

Declaration of Institutioanl Commitment to open-access provision policy,, www.eprints.org

Budapeşte Açık Erişim Girişimi

- Kendi kendine arşivleme
  - Araştırmacıların hakemli ticari dergilerde yayımlanmış makalelerini kendi web sitelerinde ya da ücretsiz elektronik arşivlerde depolayabilme ve bunları herkese Internet üzerinden ücretsiz olarak erişime açabilme hakkı
- Açık Erişim dergileri
  - Hakemlik ve yayın giderlerini karşılamak için farklı finansal modellerin uygulandığı elektronik dergiler

Kaynak: Prosser, 2003

Kendi Kendine Arşivleme

- Yayıncıların %93'ü araştırmacıların hakemli dergilerde yayımlanan makalelerini kendi web sitelerinde ya da kurumsal arşivlerinde depolamalarına izin veriyor
- Ama toplam makalelerin %20'si herkese açık
- Kurumsal arşivler yeni yeni gelişiyor
- Kişisel web sitelerini ya da kurumsal arşivleri arama mekanizmaları henüz yetersiz

Yayıncıların Tutumu

Yazar/kurum tarafından arşivlemeye (self-archiving) zaten yeşil ışık yakan dergilerin oranı artmaya devam ediyor (%92)

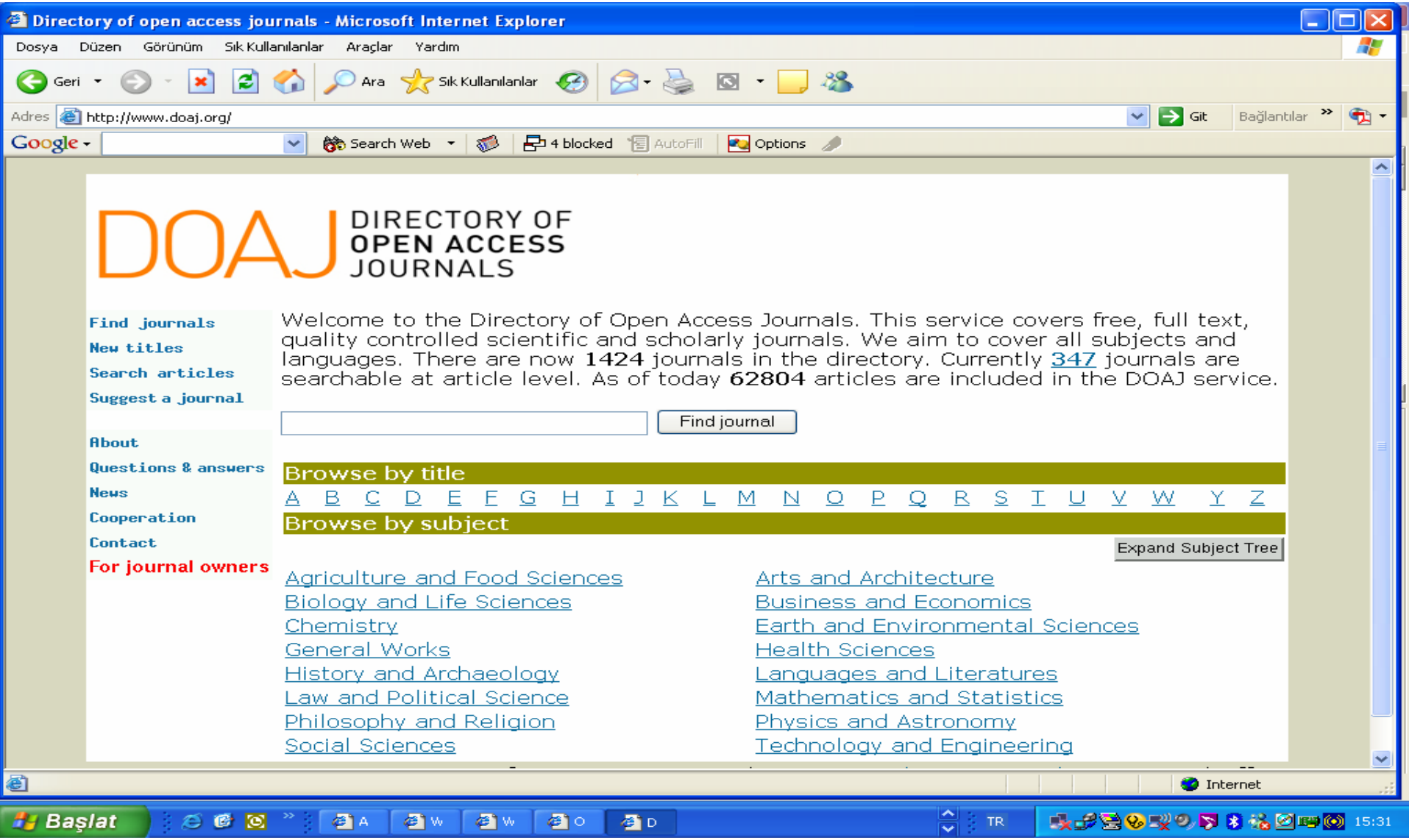
Kendi kendine arşivlemeye yeşil ışık yakan	Dergiler	%	Yayıncılar	%
	8919	*(%100)*	*107*	*(%100)*
Henüz değil	695	%8	34	%32
Ön baskı	2470	+%27 (= %**92**)	7	+%7 (= %69)
Son baskı	5754	%65	66	%62

Kaynak: Brody & Harnad, 2004

Açık Erişim Dergileri

- Yüksek abonelik fiyatlarına tepki olarak gelişti
  - BioMed Central, Public Library of Science (PLoS) girişimleri
- Erişim için abonelik gerekli değil
- Hakemli
- Hakemlik ve yayın giderleri yazarlar / araştırmayı destekleyen kurum tarafından karşılanıyor
- Çeşitli konularda 1400 civarında dergi (hakemli dergilerin %5'i)
- Dizinleme sorunu
- Atıf oranları

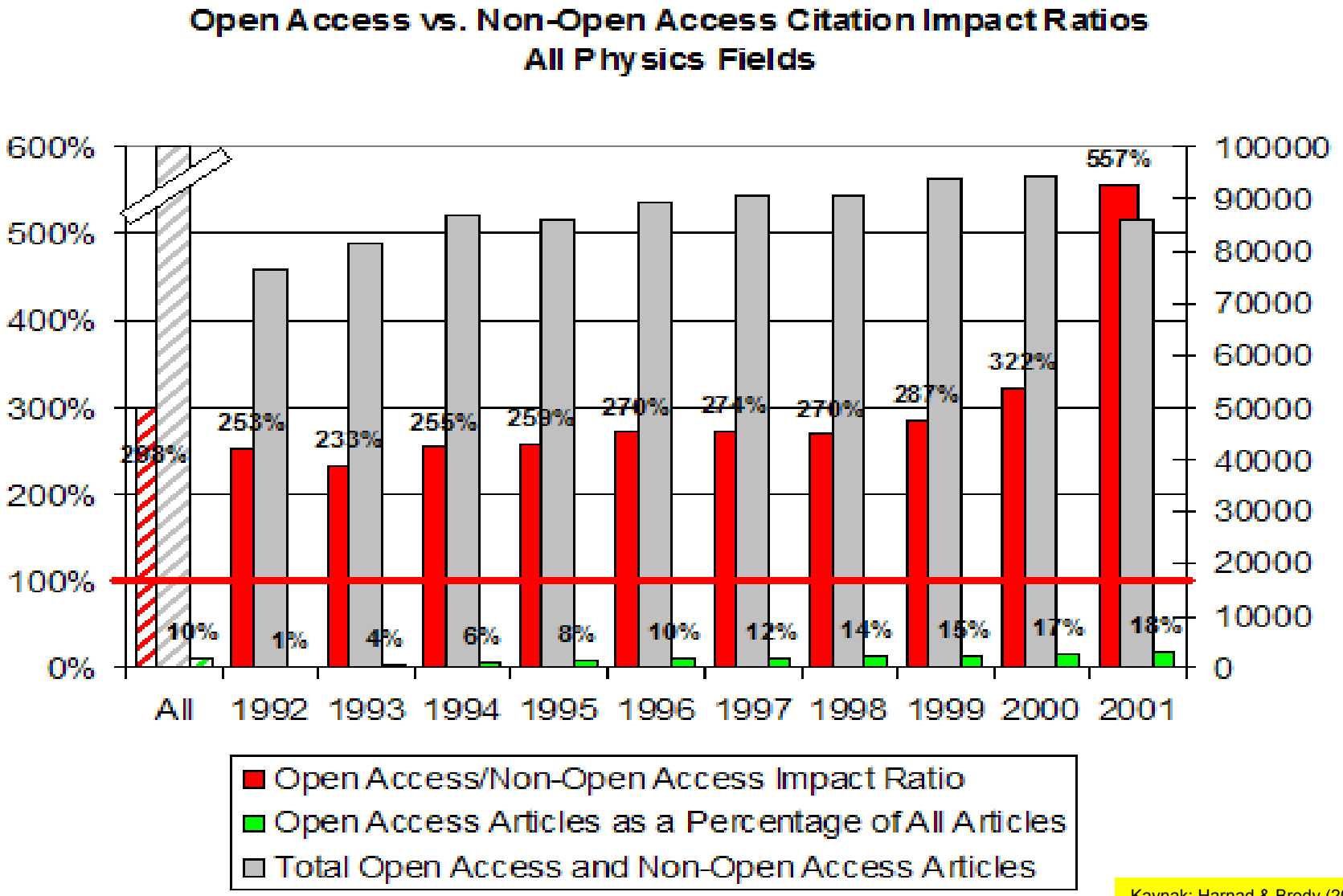
Directory of Open Access Journals

Directory of Open Access Repositories

Araştırmanın Etkisinin Artırılması

Kaynak: Harnad & Brody (2004)

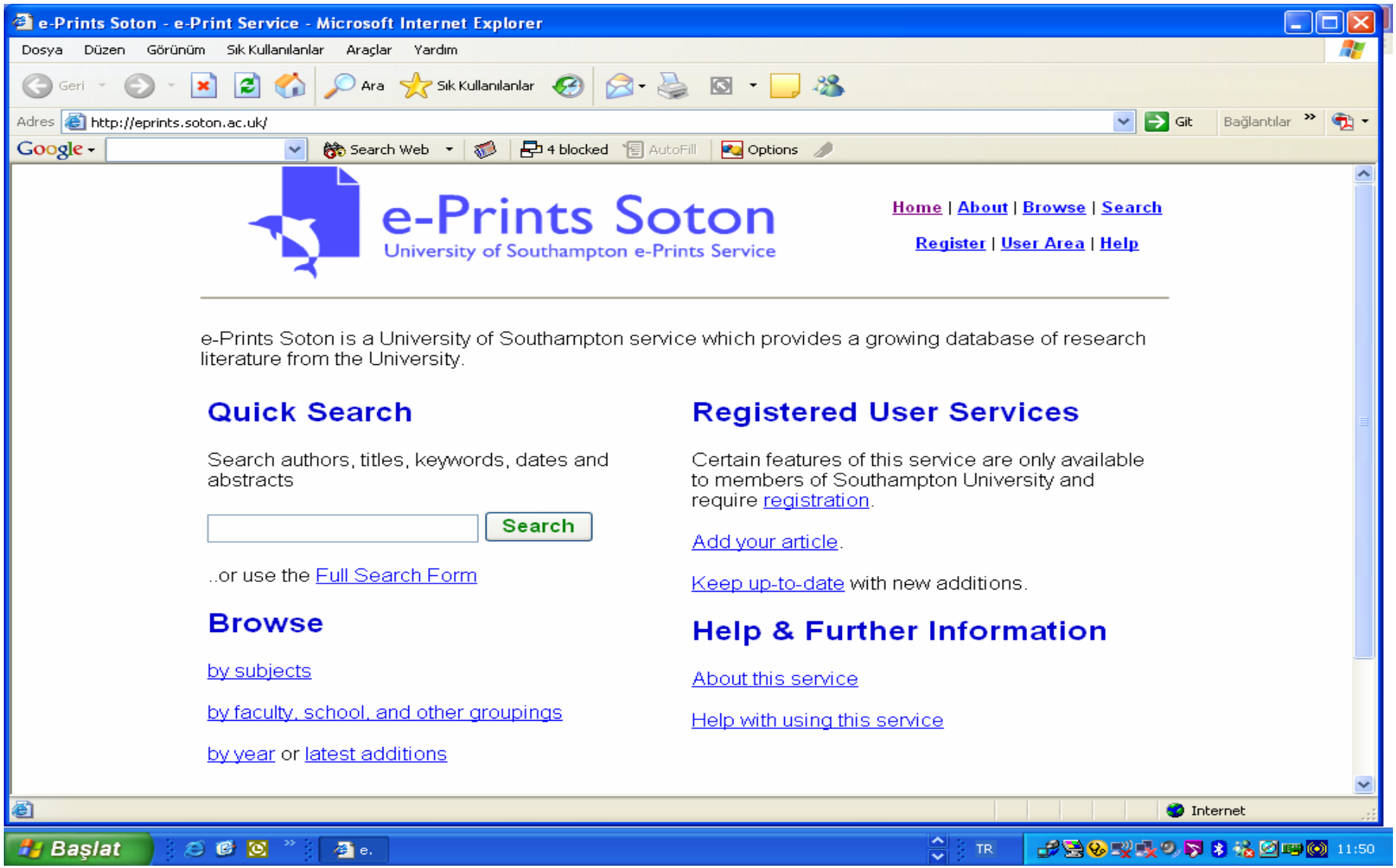
Açık Erişim Gelişmeleri

- Bazı üniversitelerde Açık Erişim zorunluluğu
  - Queensland Teknoloji Ü., Avustralya; Minho Ü., Portekiz, Southampton Ü., İngiltere vs.
- Açık Erişimle ilgili bildirgeler (Budapeşte, Berlin, BM, OECD, vd.)
- Bazı ülkelerin Açık Erişimi resmen desteklemesi
  - ABD, İngiltere, Hindistan, Norveç, Hollanda, Almanya, Kanada, İskoçya vd.

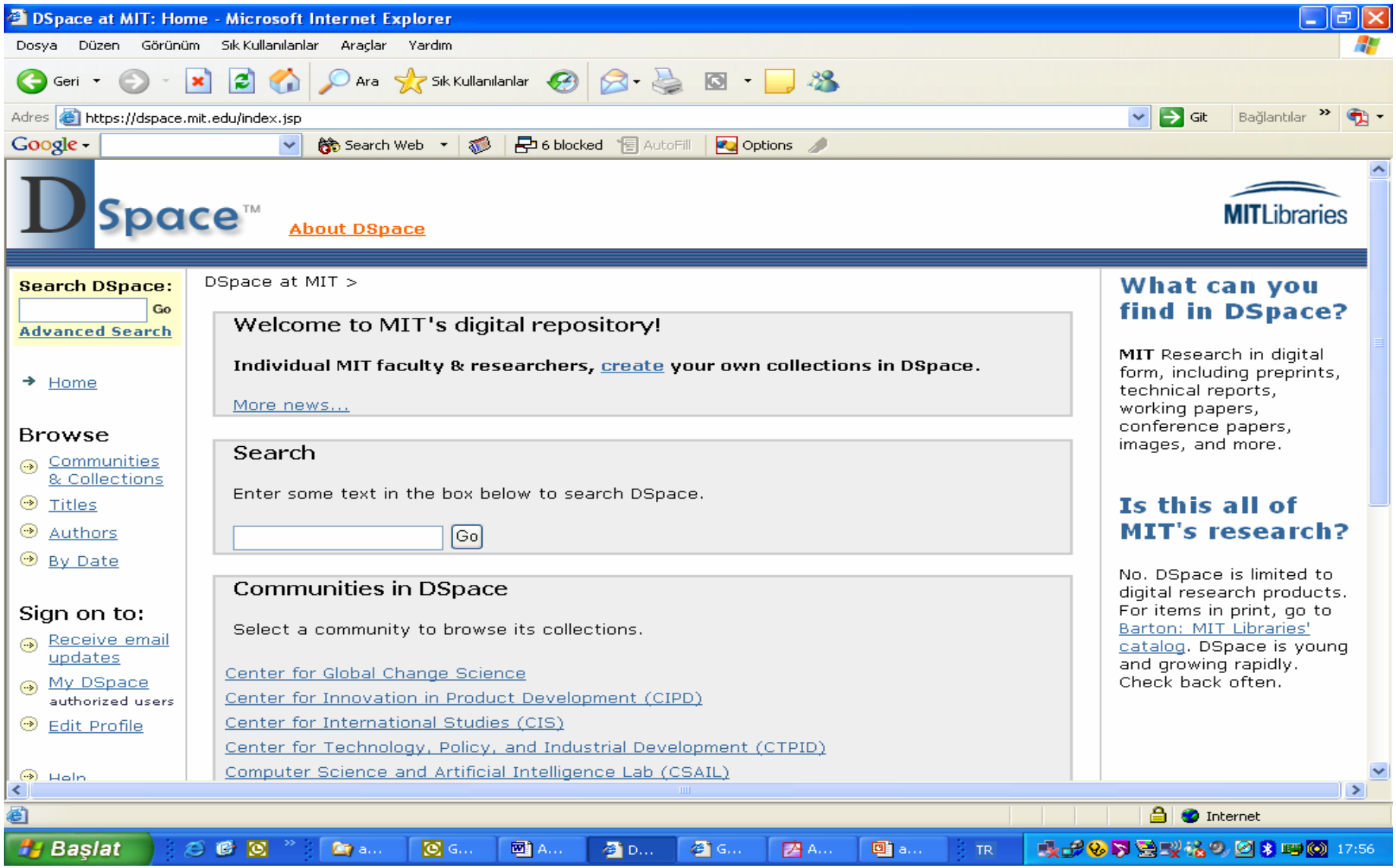
Kaliforniya Ü. eScholarship Arşivi

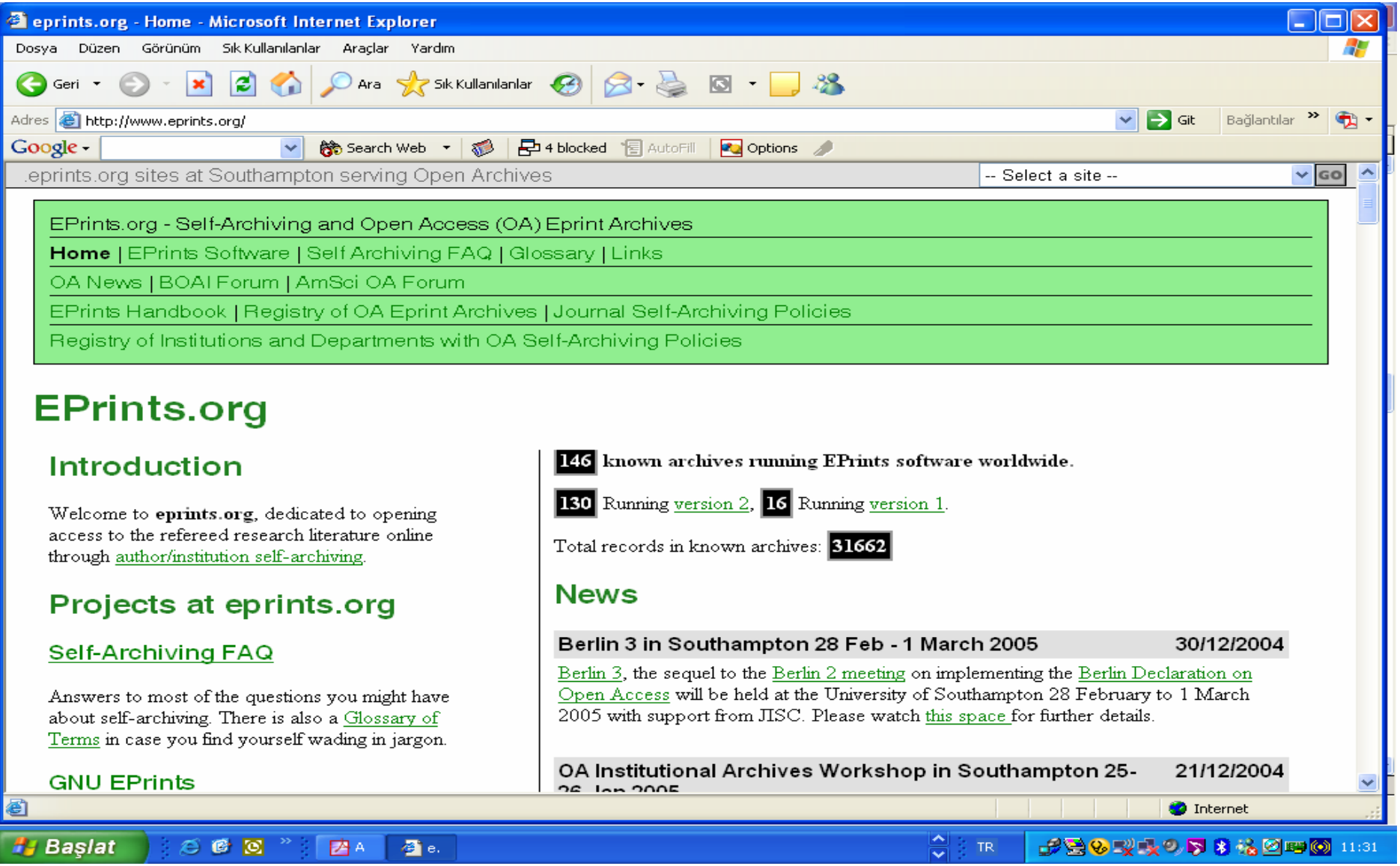
Southampton Ü. E-baskı Hizmeti

Açık Erişim Yazılımları: DSpace

Açık Erişim Yazılımları: EPrints.org

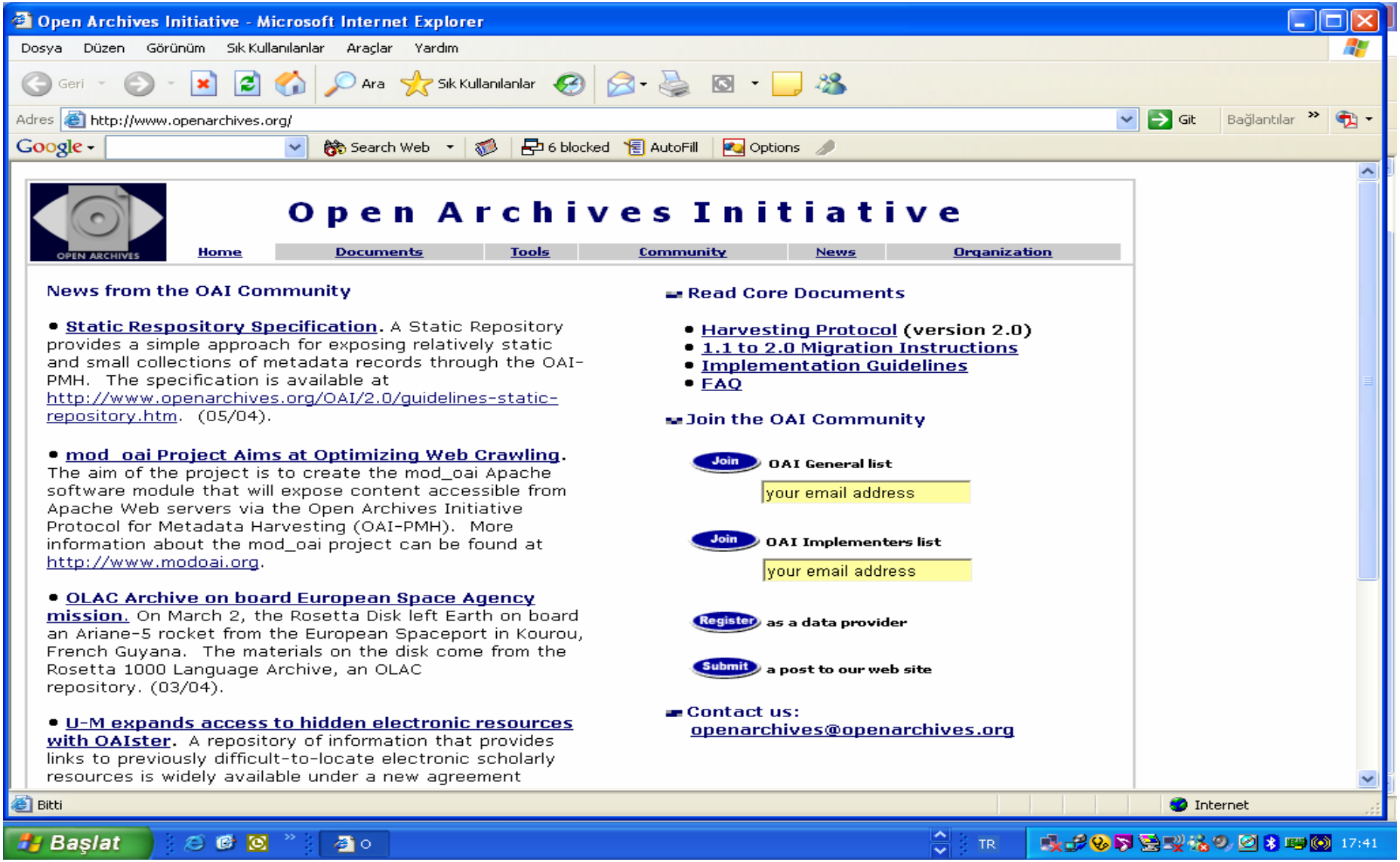
Açık Erişim Arşivleri

- ABD (72)
- İngiltere (39)
- Kanada (21)
- Almanya (19)
- Fransa (16)
- Avustralya (14)
- İsveç (13)
- Hollanda (12)
- İtalya (12)

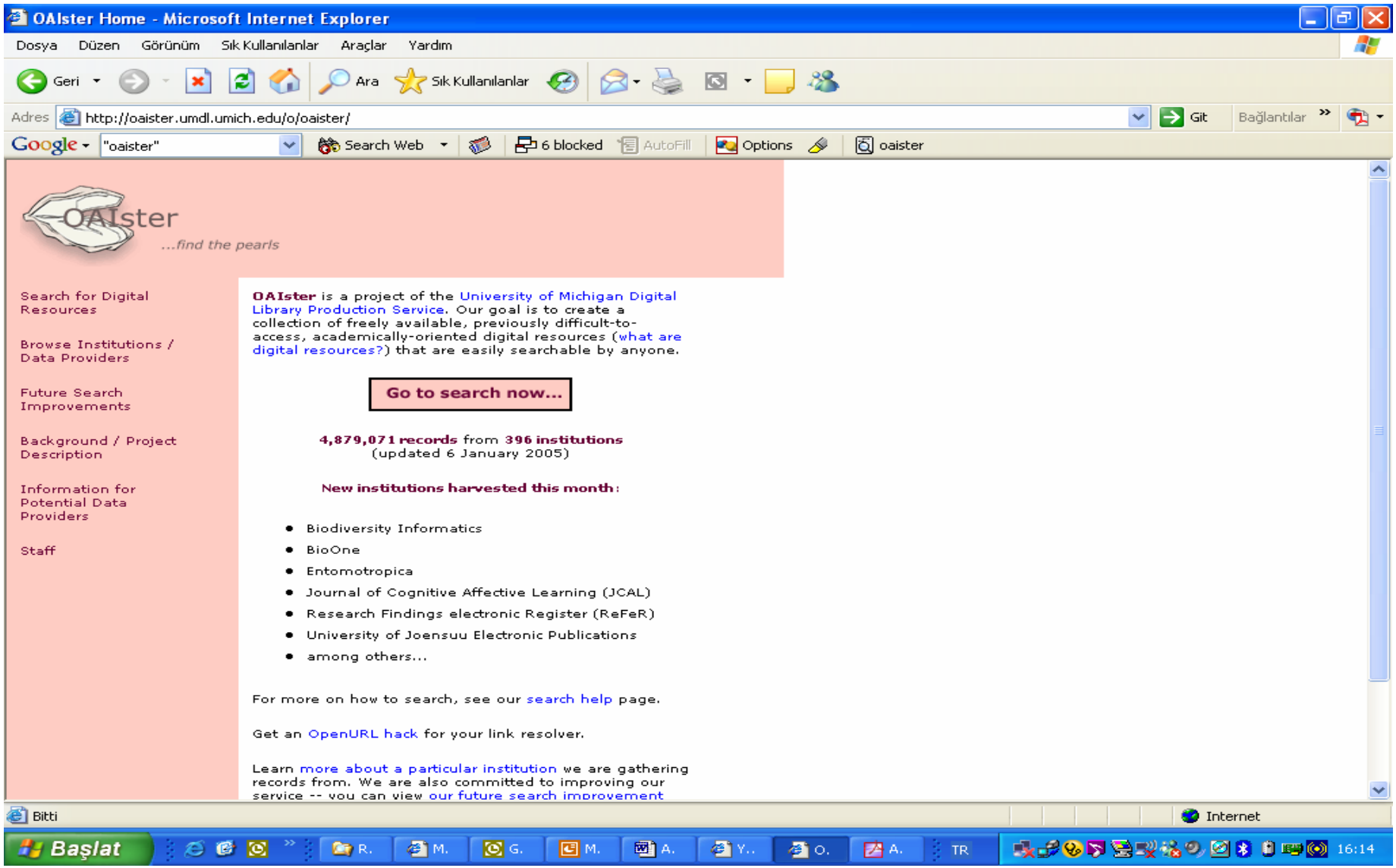
- Brezilya (5)
- Hindistan (5)
- Danimarka (4)
- Çin (4)
- Macaristan (4)
- İspanya (3)
- Belçika (3)
- Güney Afrika C. (3)
- Japonya (3)
- . . .

•http://archives.eprints.org/eprints.php?action=browse#country

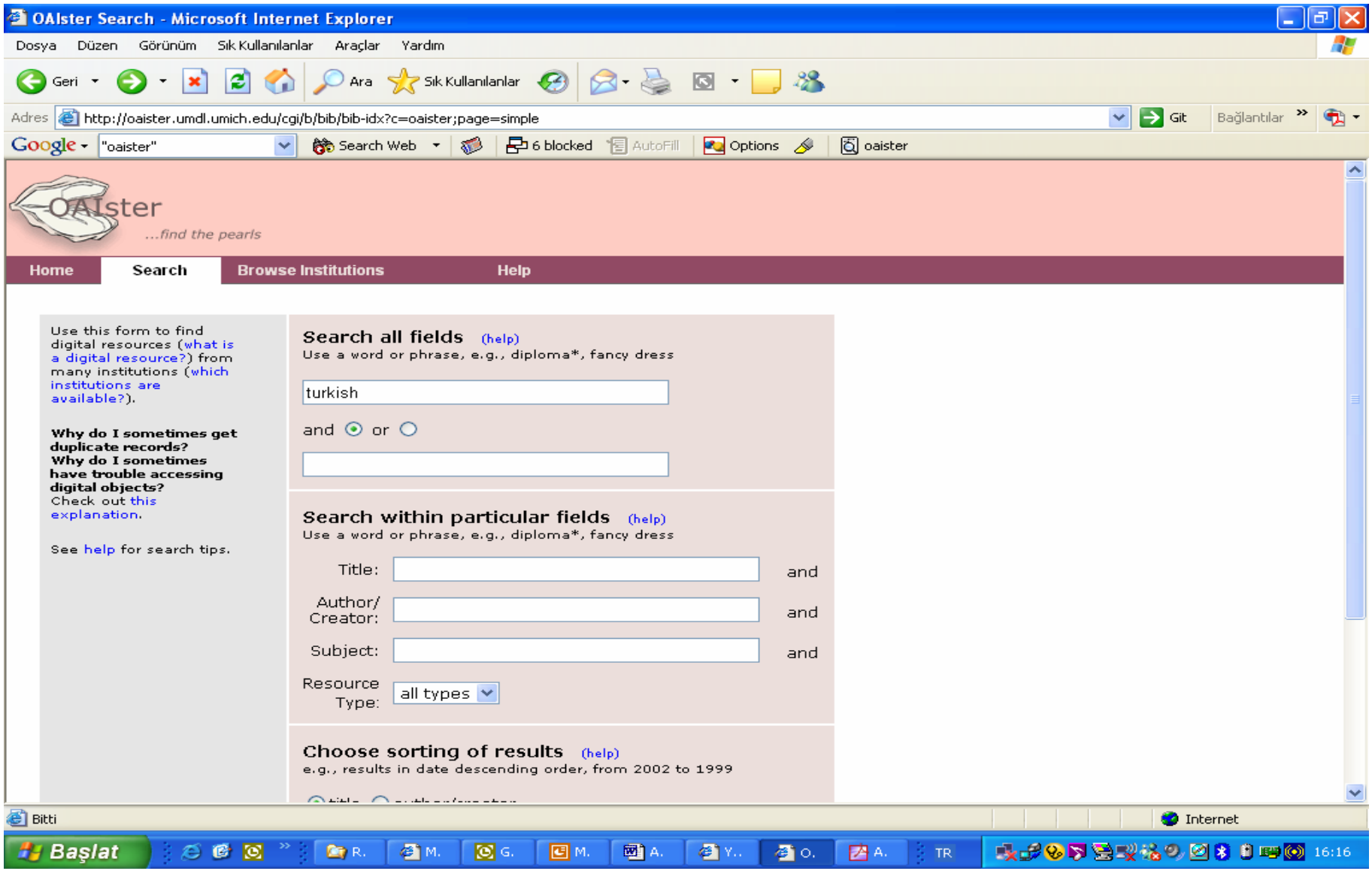
Açık Arşivler Girişimi

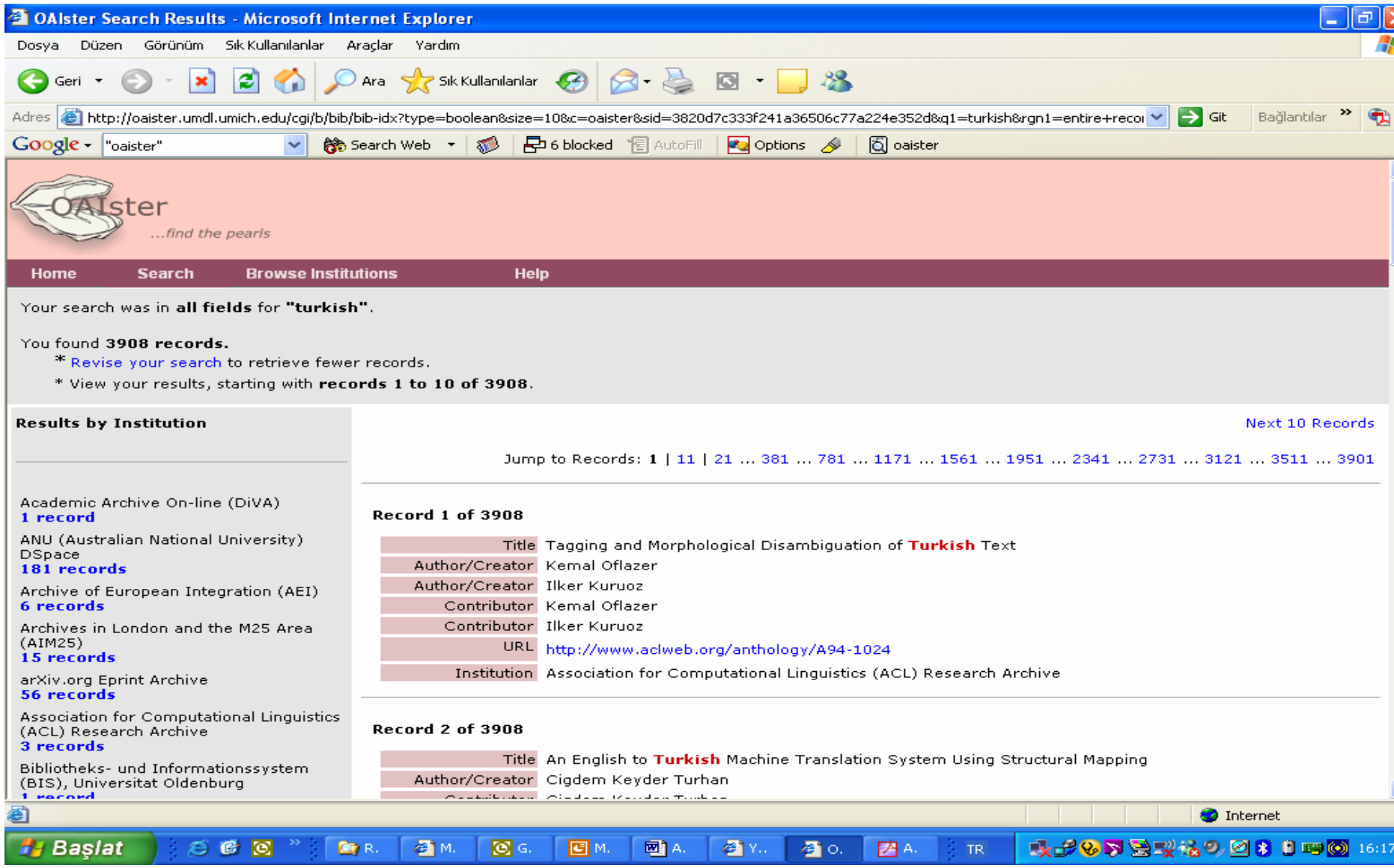
Arama Mekanizmaları: OAIster

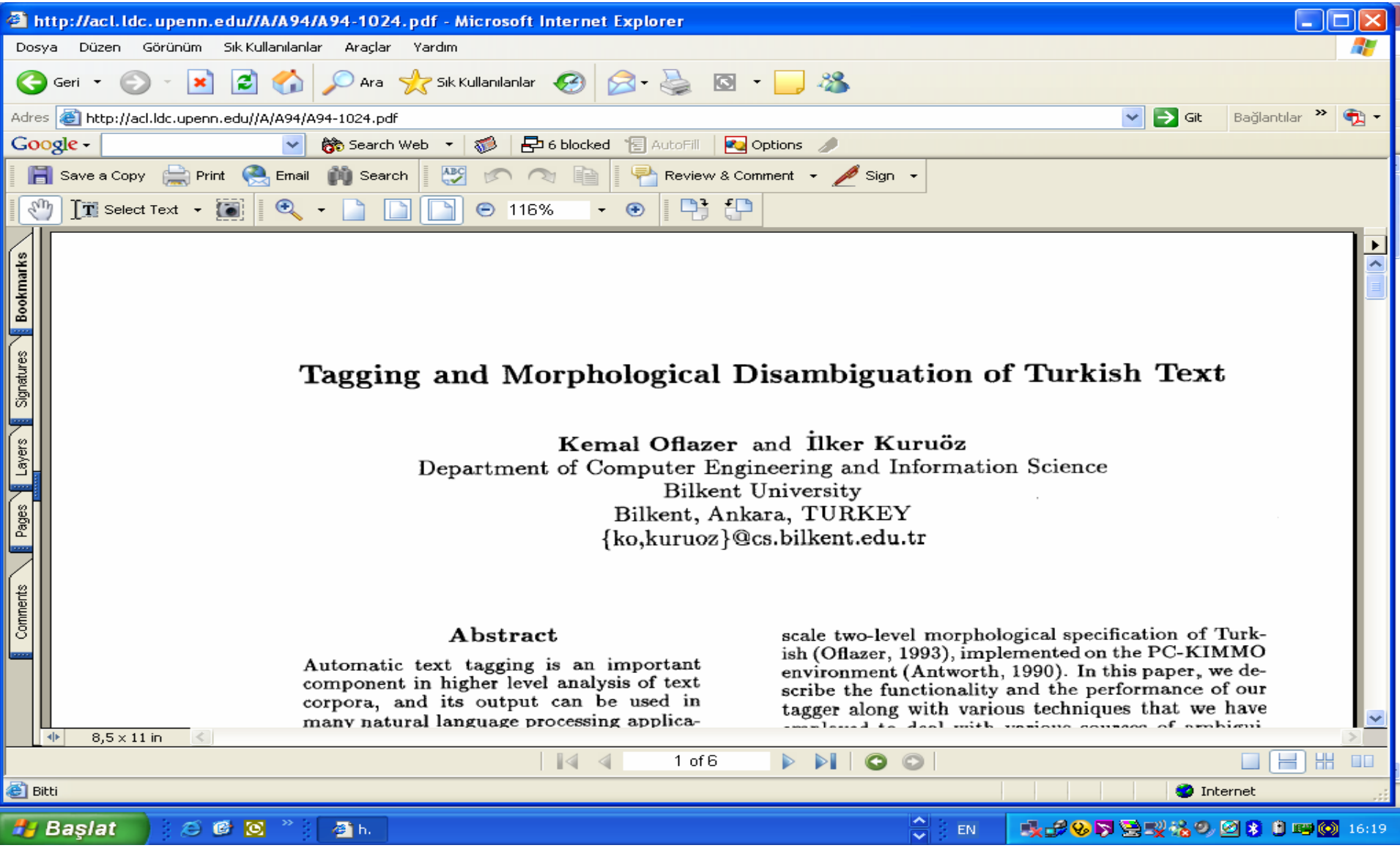
OAIster'de arama: "turkish"

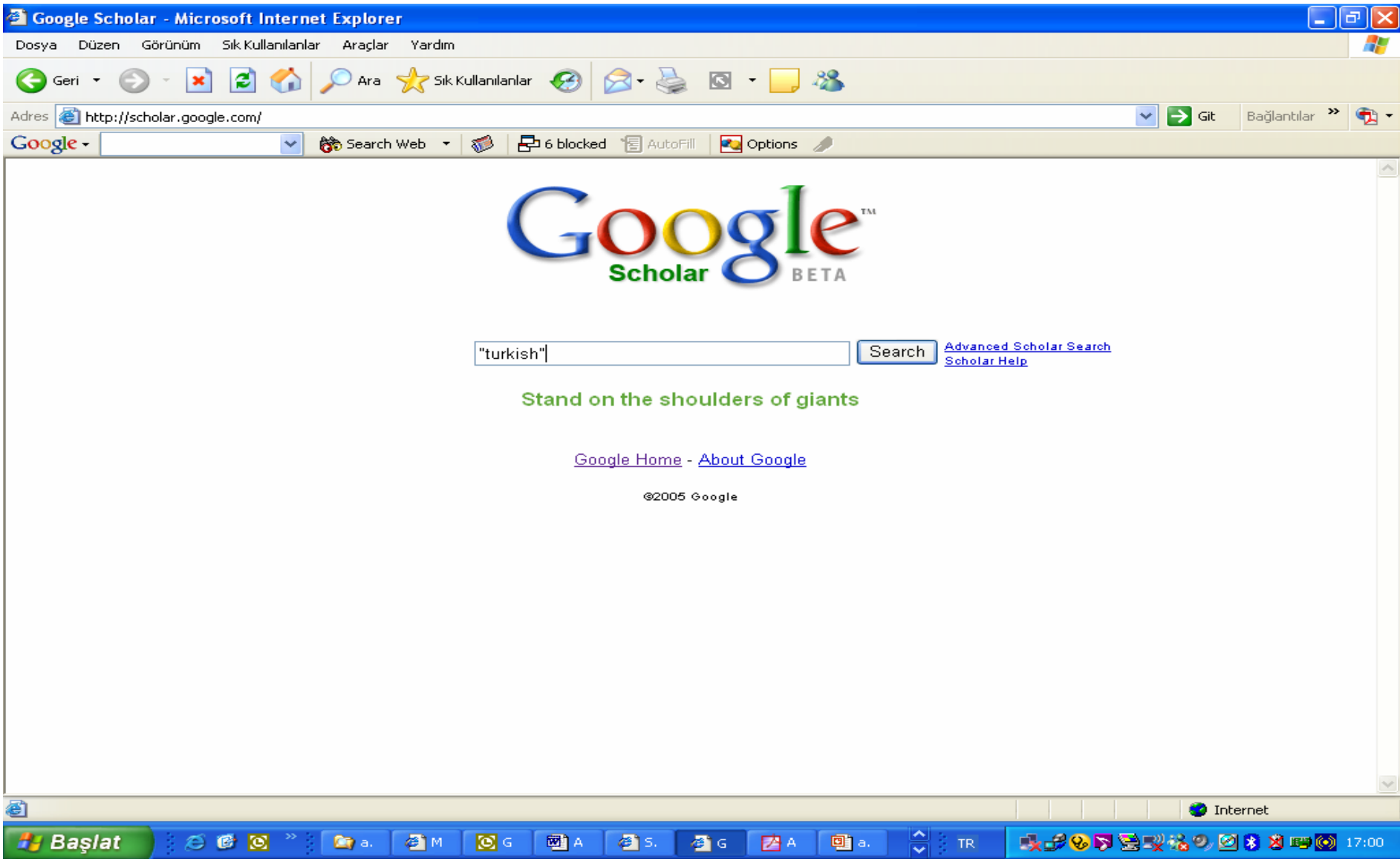
Arama Sonuçları

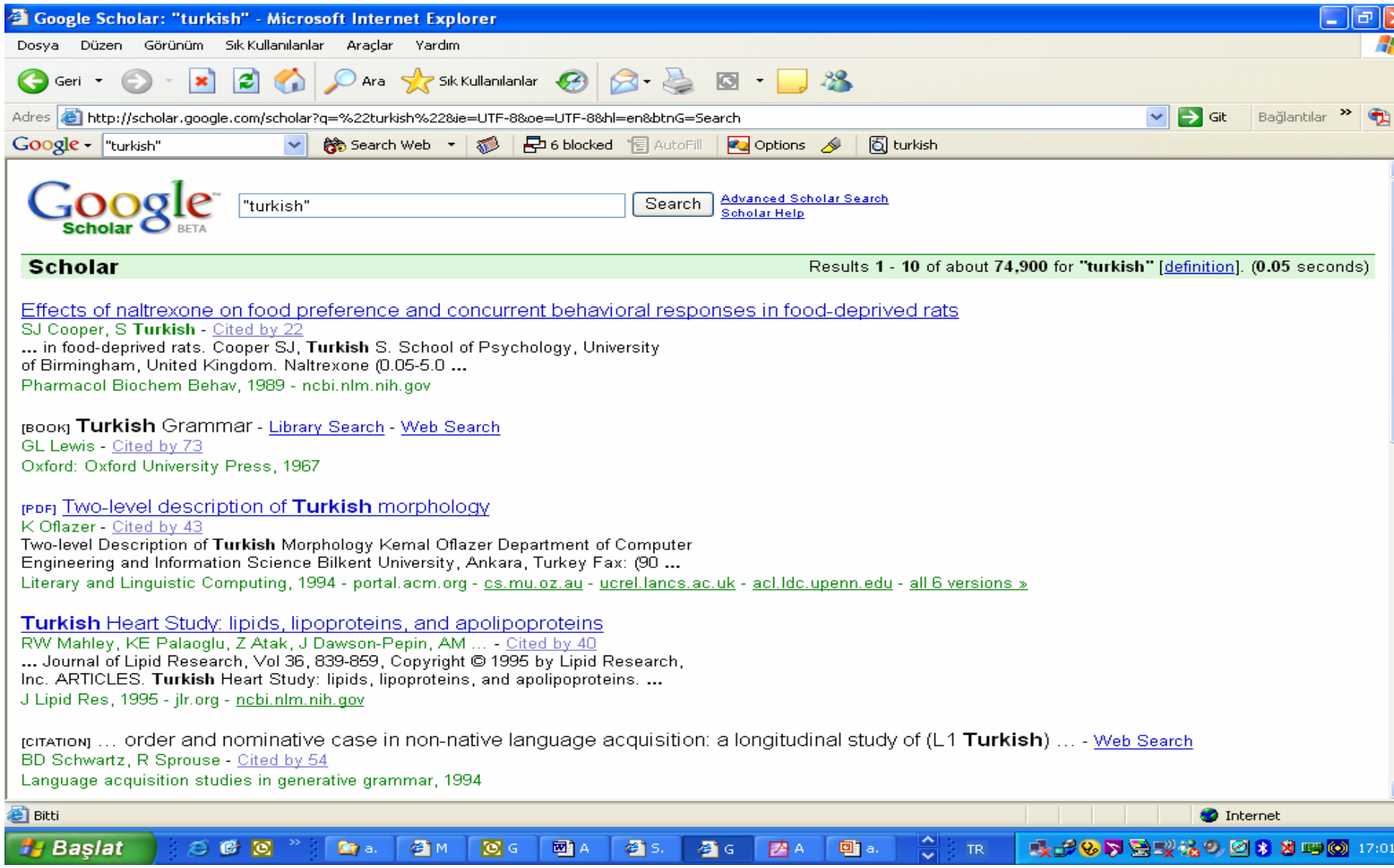
Makalenin Tam Metnine Erişim

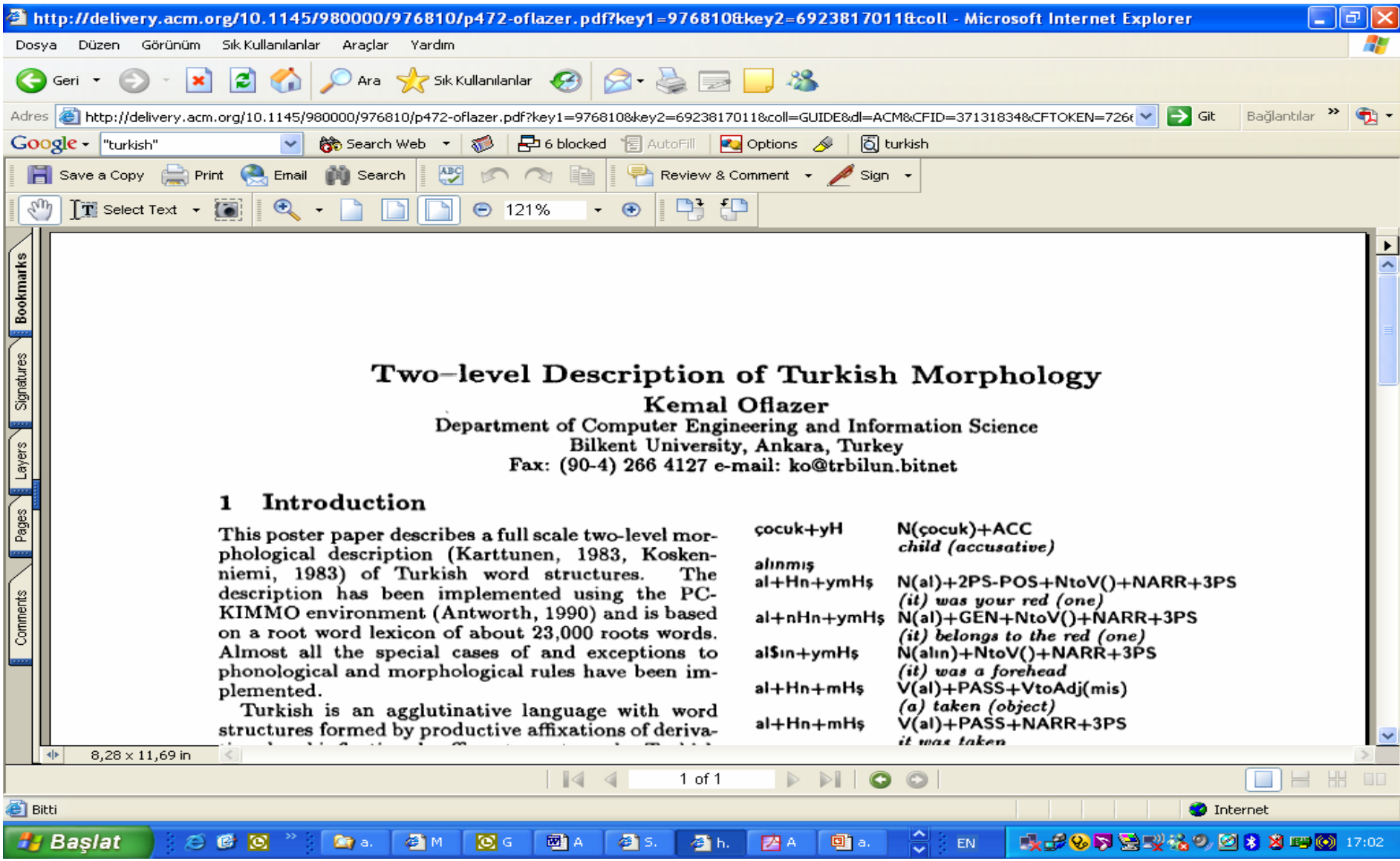
Google Scholar

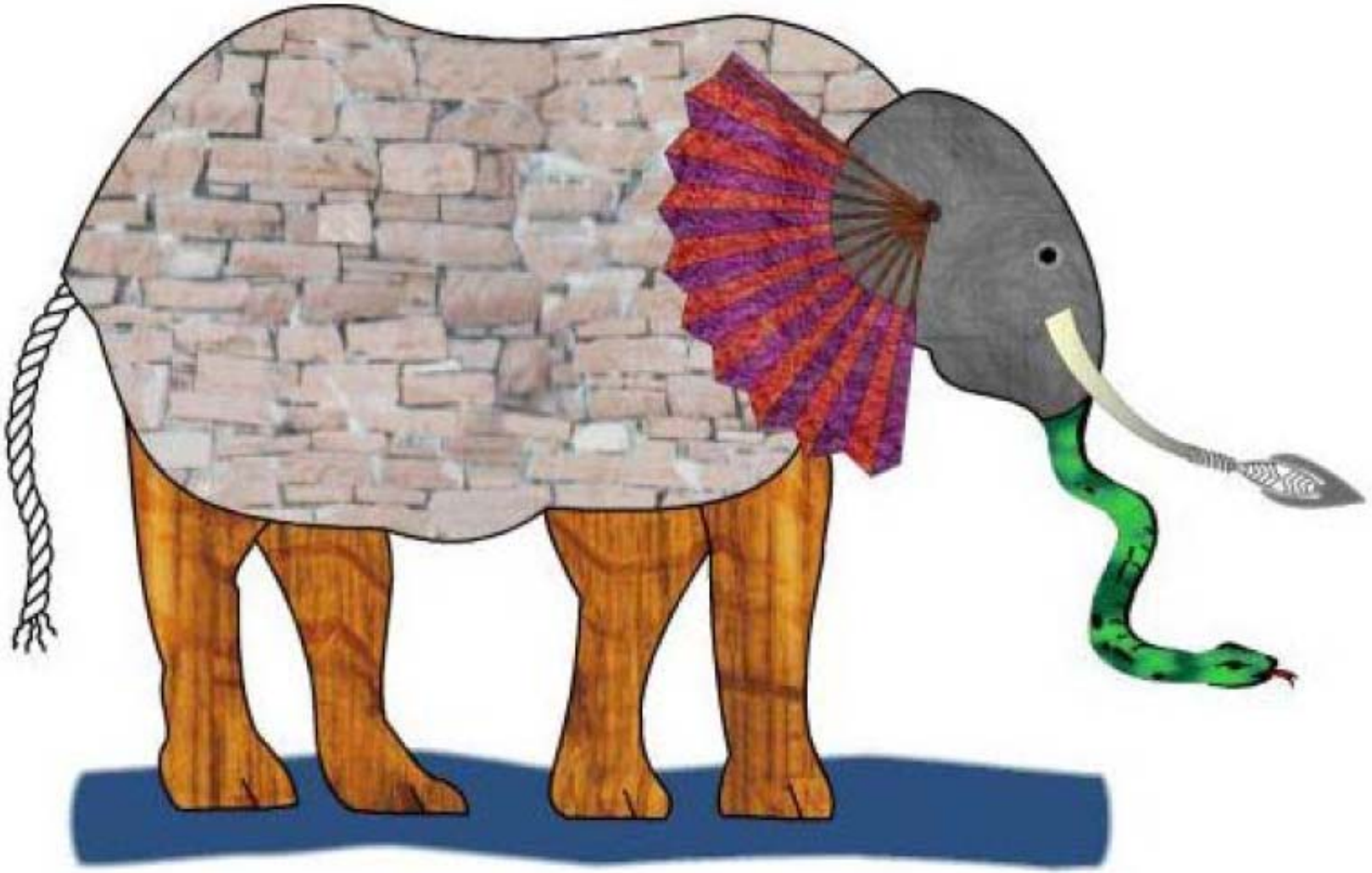
Arama Sonuçları

Makalenin Tam Metnine Erişim

Kurumsal Arşivler

Kurumsal Arşiv Tanımı

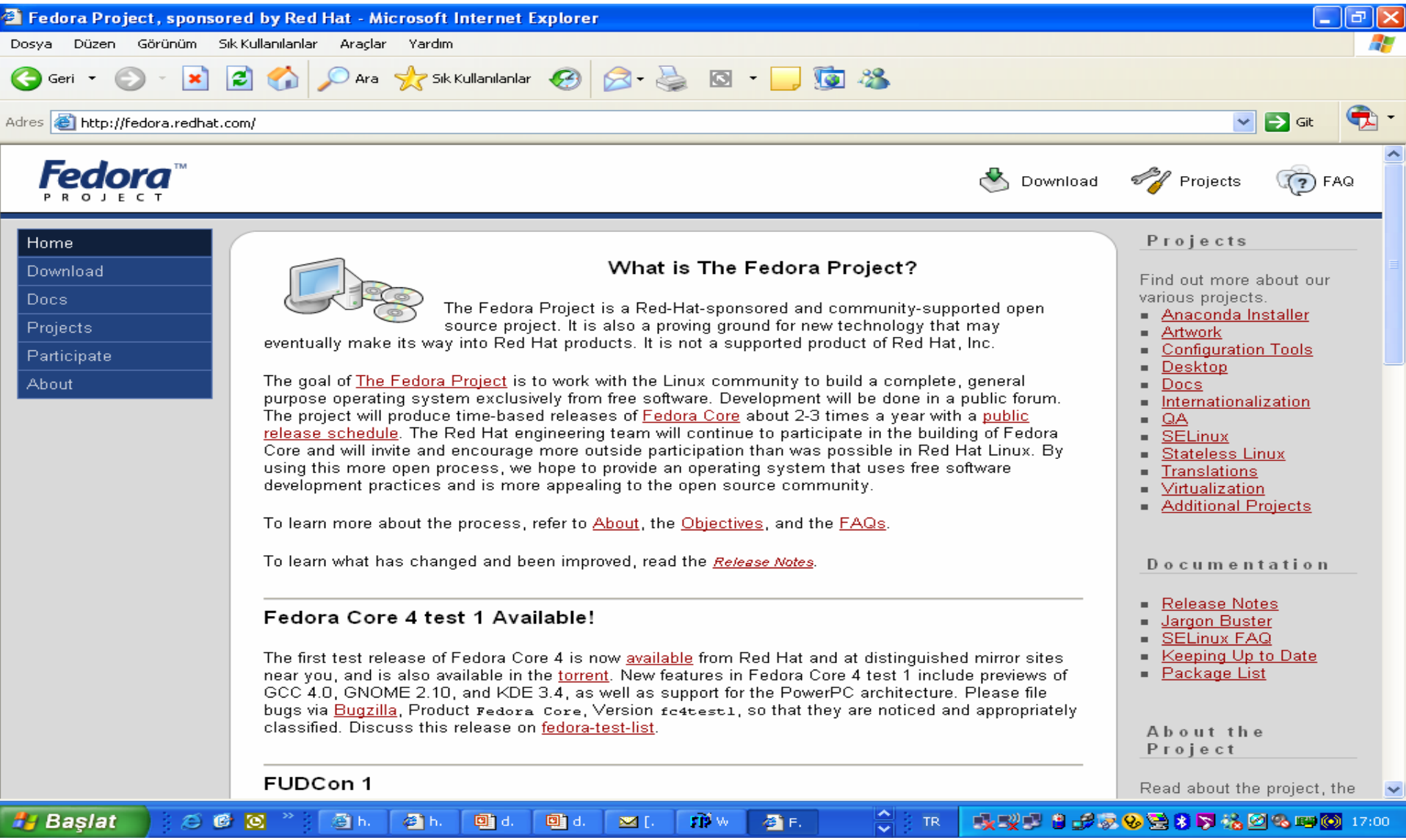
- Bir ya da daha çok üniversitenin/kuruluşun entellektüel ürünlerini kaydeden ve koruyan dijital derme

Kurumsal arşivlerdeki yayın türleri

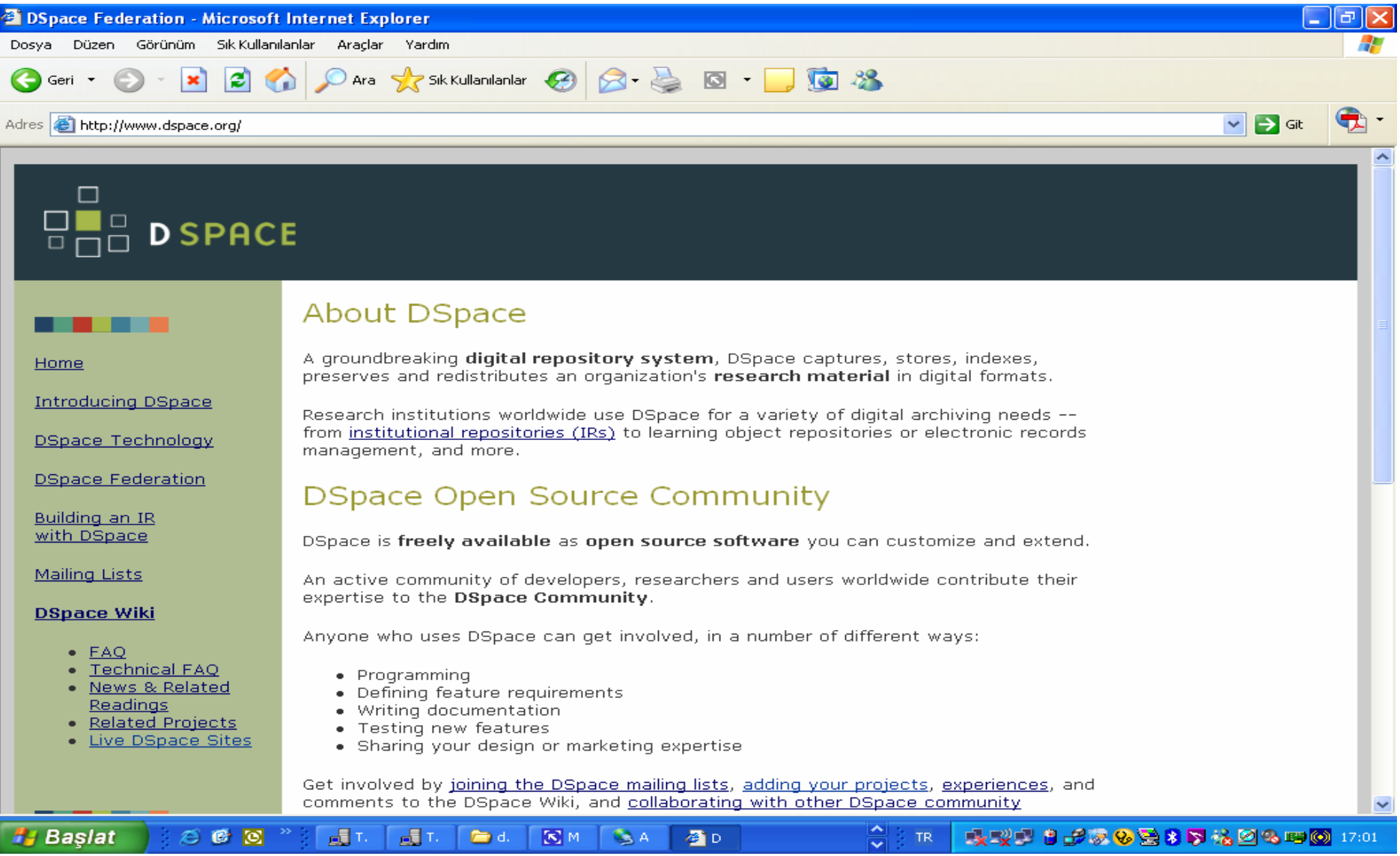
- Hakemli dergilerde yayımlanan makaleler
  - Ön baskılar
  - Son baskılar
- Tezler
- Teknik raporlar
- Kitaplar
- Öğrenim nesneleri
- Ek materyaller (veri, görüntü, vs.)
- Açık Erişim dergileri
- Çalışma metinleri
- . . .

Hacettepe Üniversitesi Açık Erişim ve Kurumsal Arşiv Girişimi

Linux Fedora Core

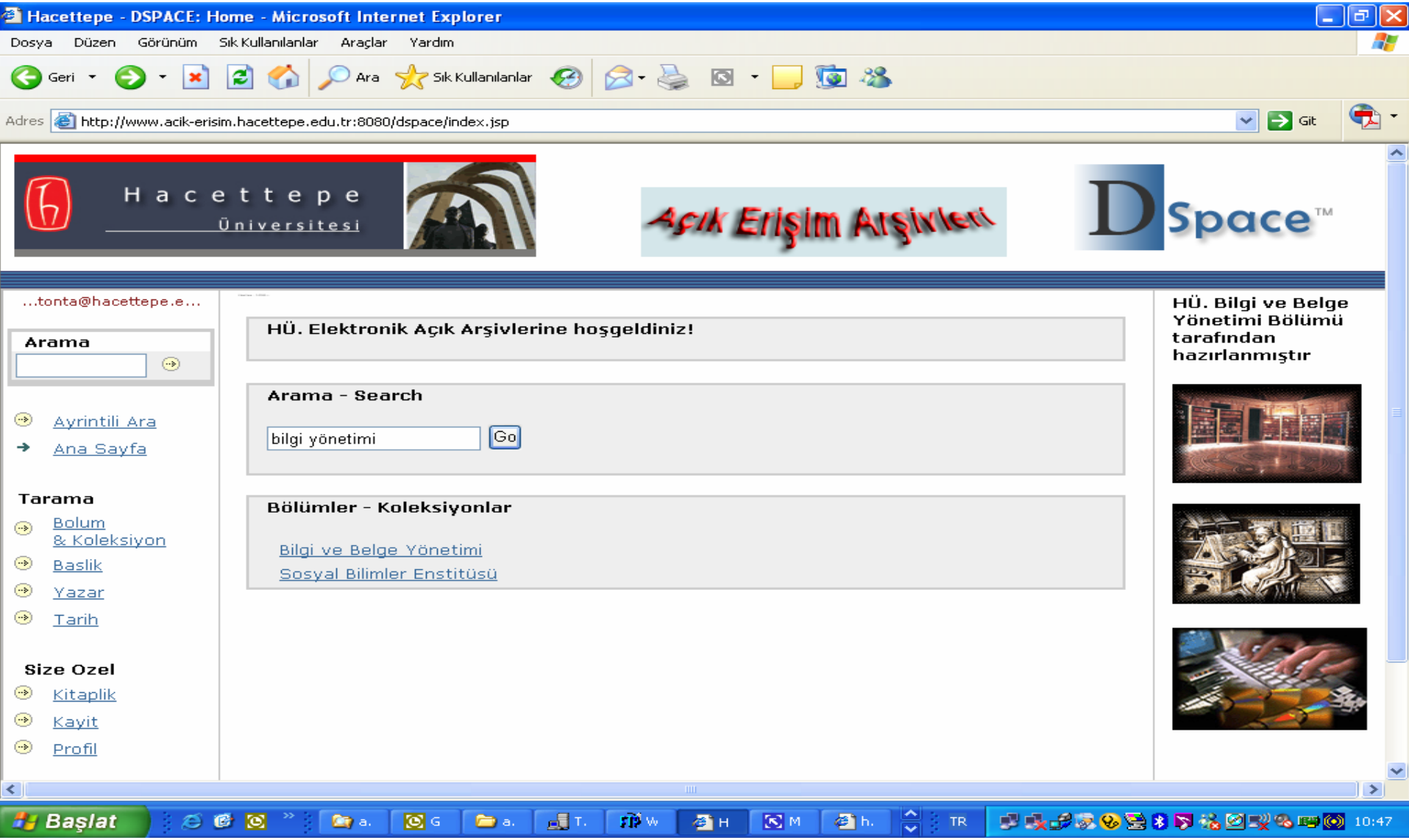
Dspace

DSpace Federation - Microsoft Internet Explorer
Dosya Düzen Görünüm Sık Kullanılanlar Araçlar Yardım
Geri Ara Sık Kullanılanlar
Adres http://www.dspace.org/
Git
DSPACE
Home
Introducing DSpace
DSpace Technology
DSpace Federation
Building an IR with DSpace
Mailing Lists
DSpace Wiki
FAQ
Technical FAQ
News & Related Readings
Related Projects
Live DSpace Sites
About DSpace
A groundbreaking digital repository system, DSpace captures, stores, indexes, preserves and redistributes an organization's research material in digital formats.
Research institutions worldwide use DSpace for a variety of digital archiving needs -- from institutional repositories (IRs) to learning object repositories or electronic records management, and more.
DSpace Open Source Community
DSpace is freely available as open source software you can customize and extend.
An active community of developers, researchers and users worldwide contribute their expertise to the DSpace Community.
Anyone who uses DSpace can get involved, in a number of different ways:
Programming
Defining feature requirements
Writing documentation
Testing new features
Sharing your design or marketing expertise
Get involved by joining the DSpace mailing lists, adding your projects, experiences, and comments to the DSpace Wiki, and collaborating with other DSpace community
Başlat
TR
17:01

H.Ü. Açık Erişim Arşivleri

Arayüz

Hacettepe - DSPACE: Home - Microsoft Internet Explorer
Dosya Düzen Görünüm Sık Kullanılanlar Araçlar Yardım
Geri Ara Sık Kullanılanlar
Adres http://www.acik-erisim.hacettepe.edu.tr:8080/dspace/index.jsp
Git
Hacettepe Üniversitesi
Açık Erişim Arşivleri
DSpace™
...tonta@hacettepe.e...
Arama
Ayrintili Ara
Ana Sayfa
Tarama
Bolum & Koleksiyon
Baslik
Yazar
Tarih
Size Ozel
Kitaplik
Kayit
Profil
HÜ. Elektronik Açık Arşivlerine hoşgeldiniz!
Arama - Search
bilgi yönetimi
Go
Bölümler - Koleksiyonlar
Bilgi ve Belge Yönetimi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
HÜ. Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü tarafından hazırlanmıştır
Başlat
TR
10:47

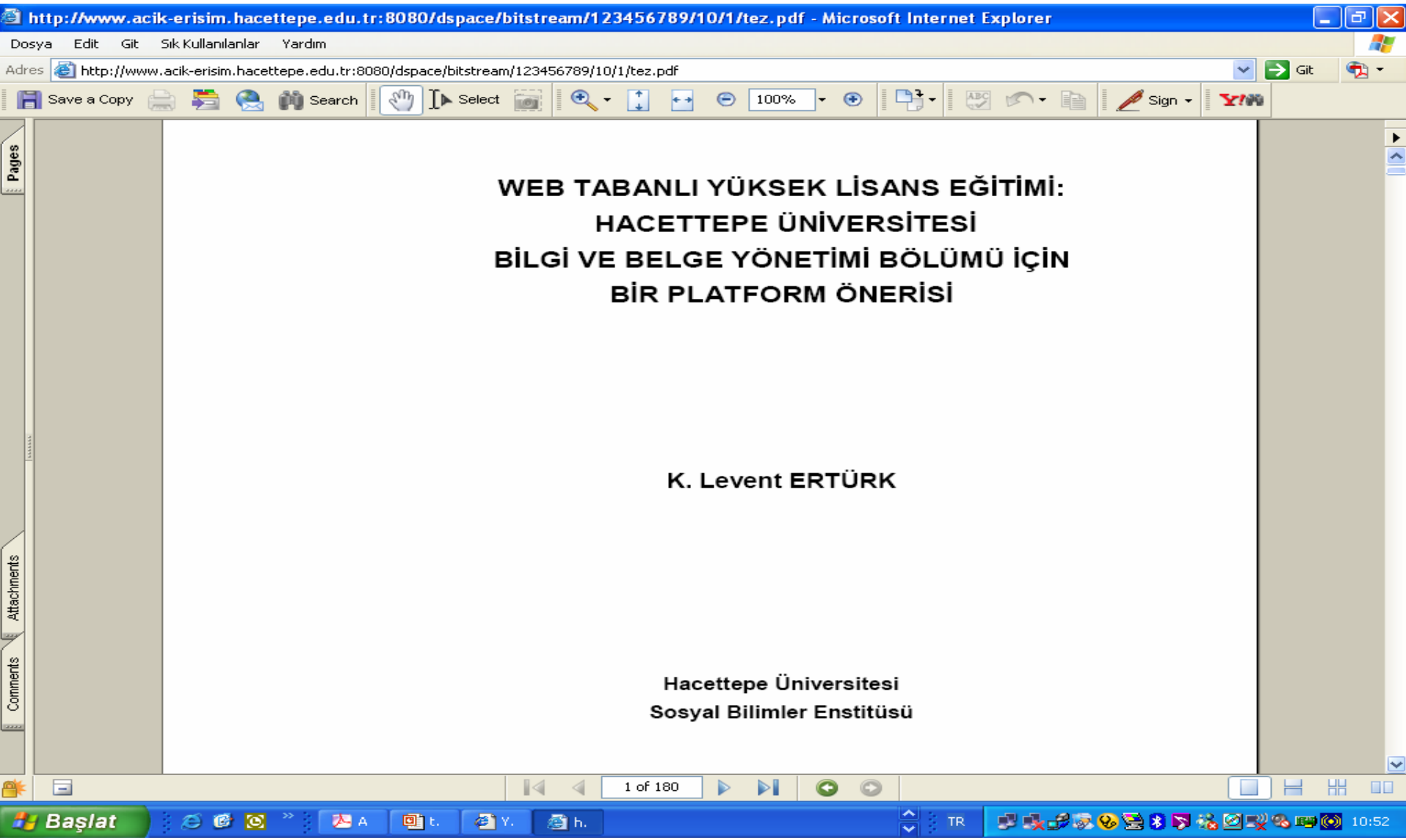
Arama Sonuçları

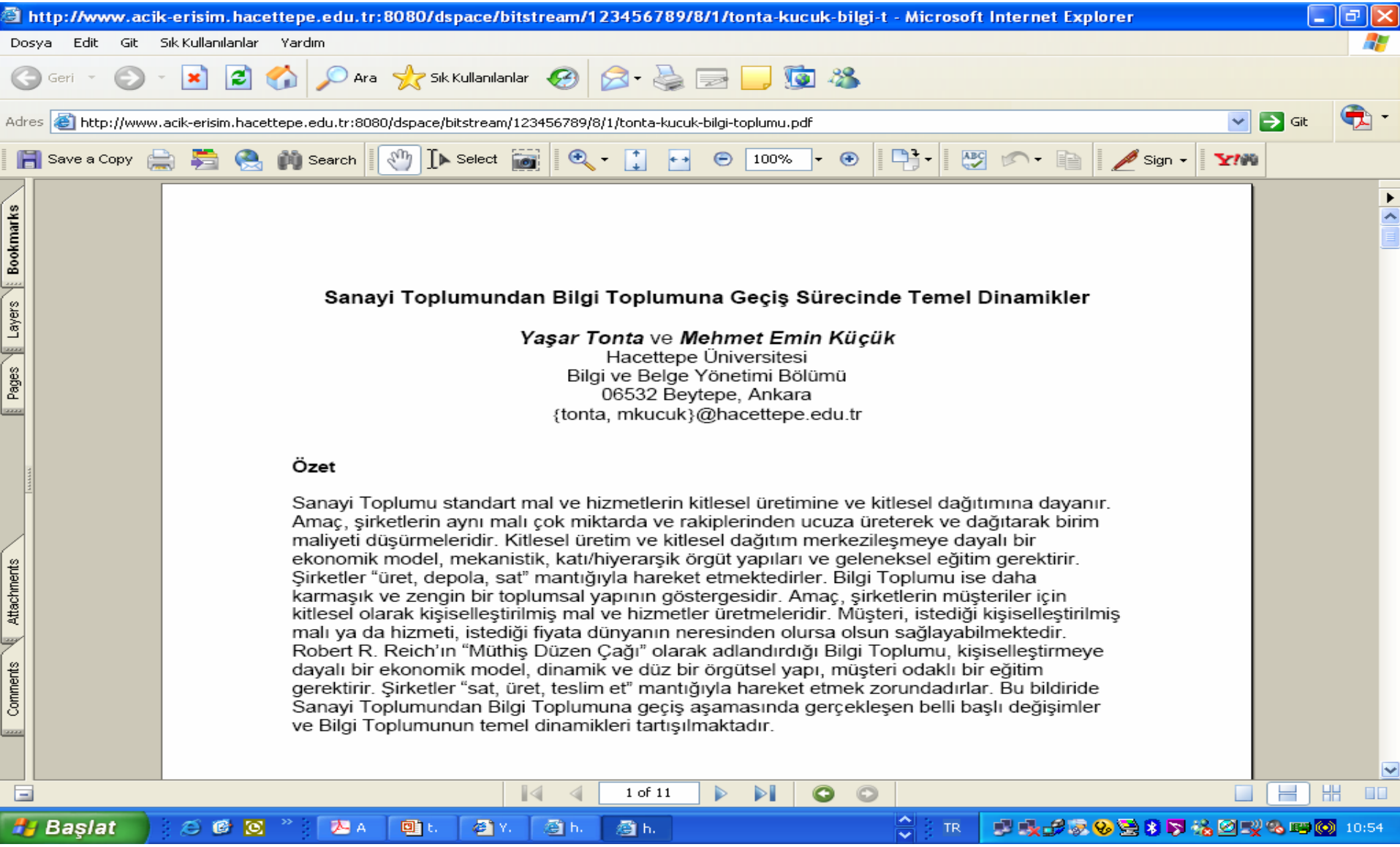
Dizin Bilgileri (Dublin Core)

Tam Metin Tez

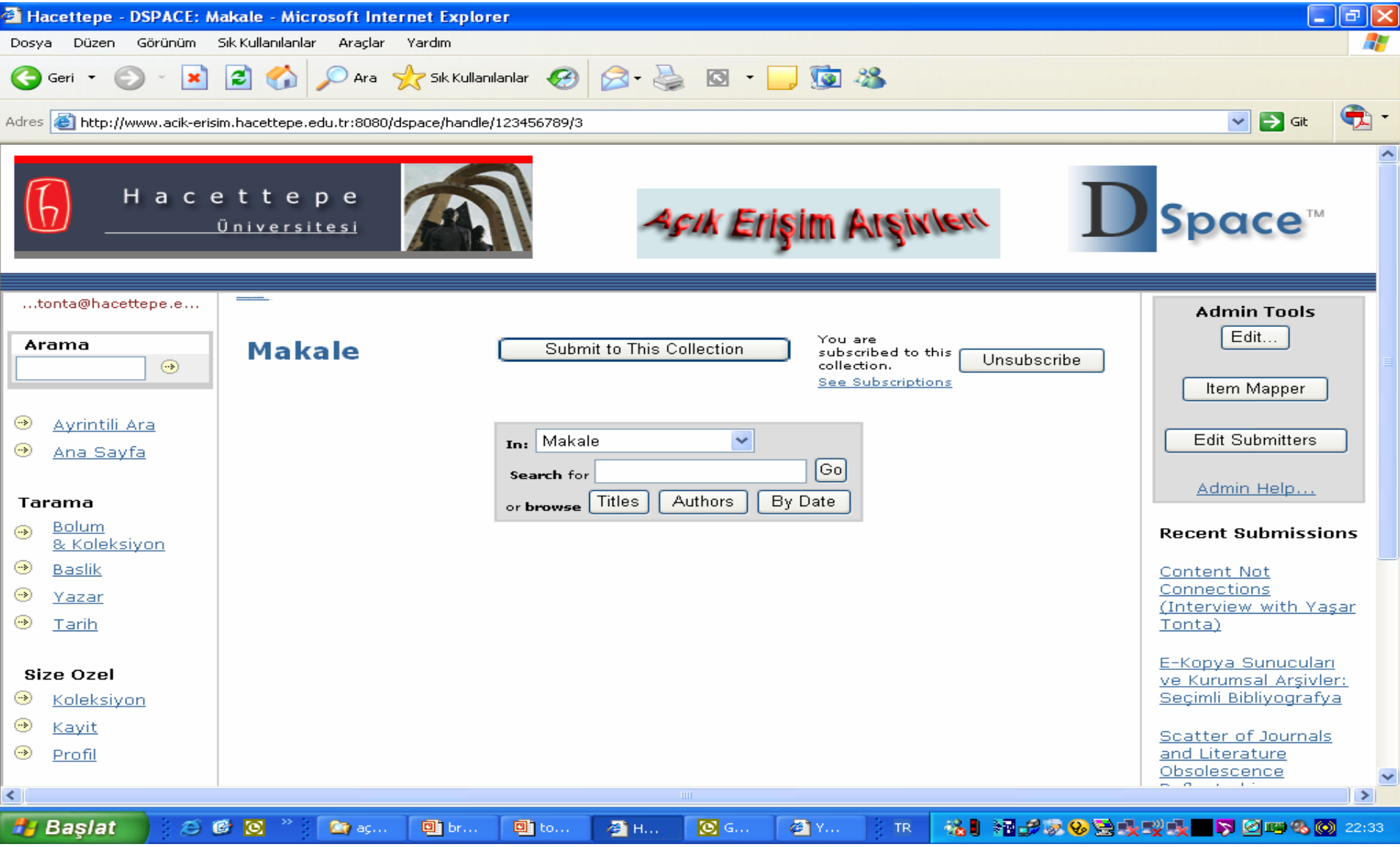
Tam Metin Makale

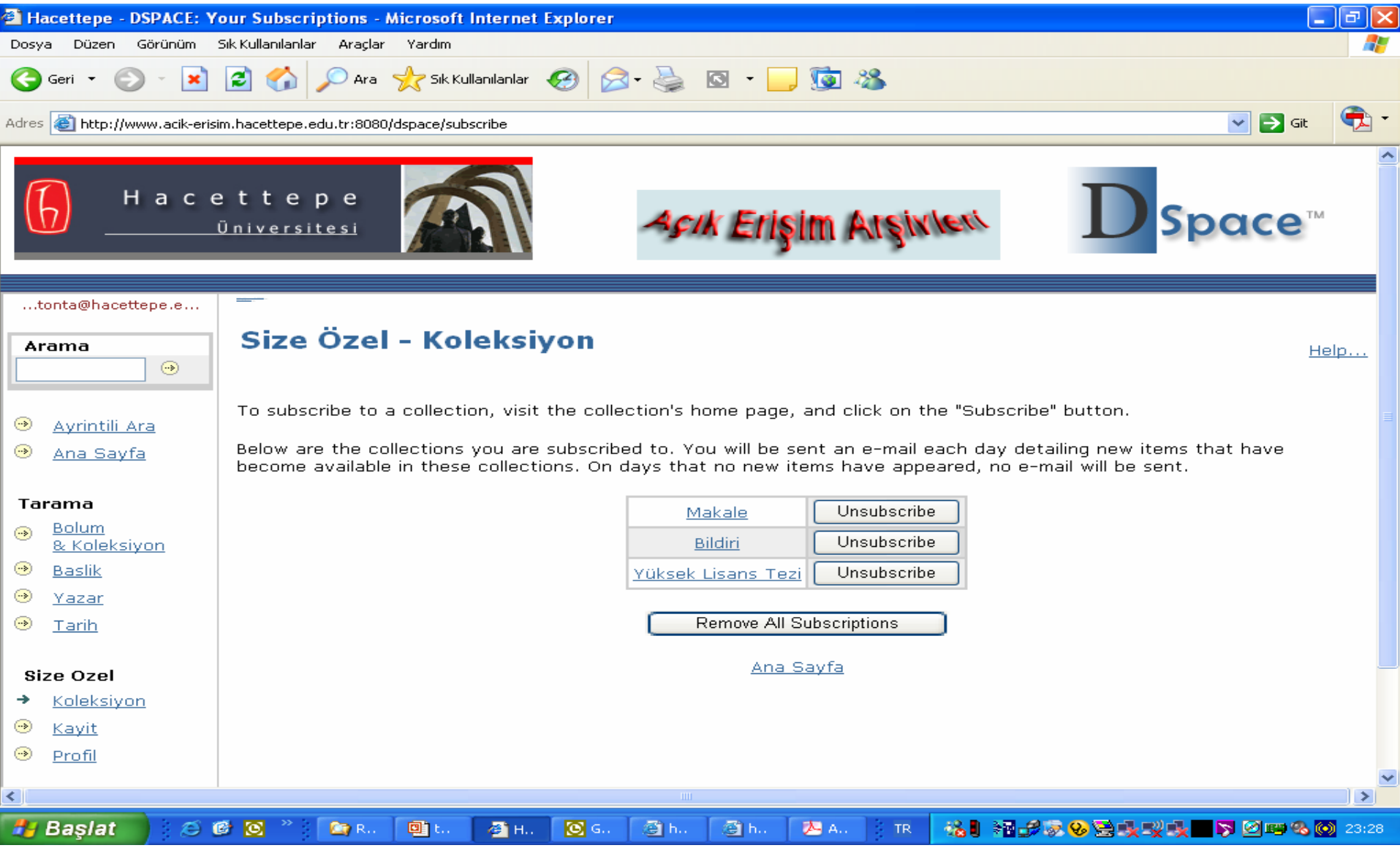
Farklı Dermeler

Abonelik

Hacettepe - DSPACE: Makale - Microsoft Internet Explorer
Dosya Düzen Görünüm Sık Kullanılanlar Araçlar Yardım
Geri Ara Sık Kullanılanlar
Adres http://www.acik-erisim.hacettepe.edu.tr:8080/dspace/handle/123456789/3
Git
Hacettepe Üniversitesi
Açık Erişim Arşivleri
DSpace™
...tonta@hacettepe.e...
Arama
Ayrintili Ara
Ana Sayfa
Tarama
Bolum & Koleksiyon
Baslik
Yazar
Tarih
Size Ozel
Koleksiyon
Kayit
Profil
Makale
Submit to This Collection
You are subscribed to this collection.
Unsubscribe
See Subscriptions
In: Makale
Search for
Go
or browse Titles Authors By Date
Admin Tools
Edit...
Item Mapper
Edit Submitters
Admin Help...
Recent Submissions
Content Not Connections (Interview with Yaşar Tonta)
E-Kopya Sunucuları ve Kurumsal Arşivler: Seçimli Bibliyografya
Scatter of Journals and Literature Obsolescence
Başlat
TR
22:33

Abonelik II

Hacettepe - DSPACE: Your Subscriptions - Microsoft Internet Explorer
Dosya Düzen Görünüm Sık Kullanılanlar Araçlar Yardım
Geri Ara Sık Kullanılanlar
Adres http://www.acik-erisim.hacettepe.edu.tr:8080/dspace/subscribe
Git
Hacettepe Üniversitesi
Açık Erişim Arşivleri
DSpace™
...tonta@hacettepe.e...
Arama
Ayrintili Ara
Ana Sayfa
Tarama
Bolum & Koleksiyon
Baslik
Yazar
Tarih
Size Ozel
Koleksiyon
Kayit
Profil
Size Özel - Koleksiyon
Help...
To subscribe to a collection, visit the collection's home page, and click on the "Subscribe" button.
Below are the collections you are subscribed to. You will be sent an e-mail each day detailing new items that have become available in these collections. On days that no new items have appeared, no e-mail will be sent.
Makale Unsubscribe
Bildiri Unsubscribe
Yüksek Lisans Tezi Unsubscribe
Remove All Subscriptions
Ana Sayfa
Başlat
TR
23:28

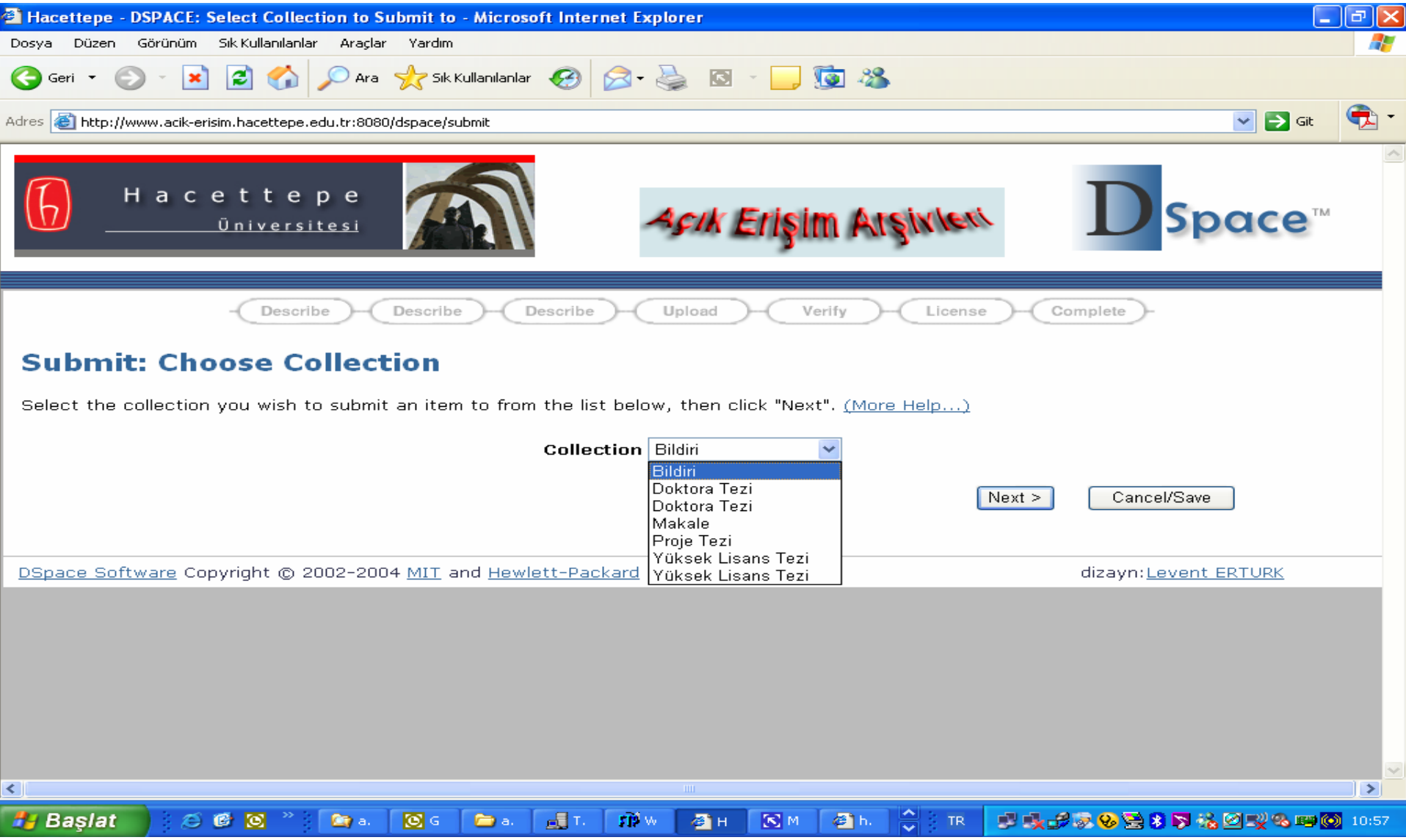
Özelleştirme: MyDspace

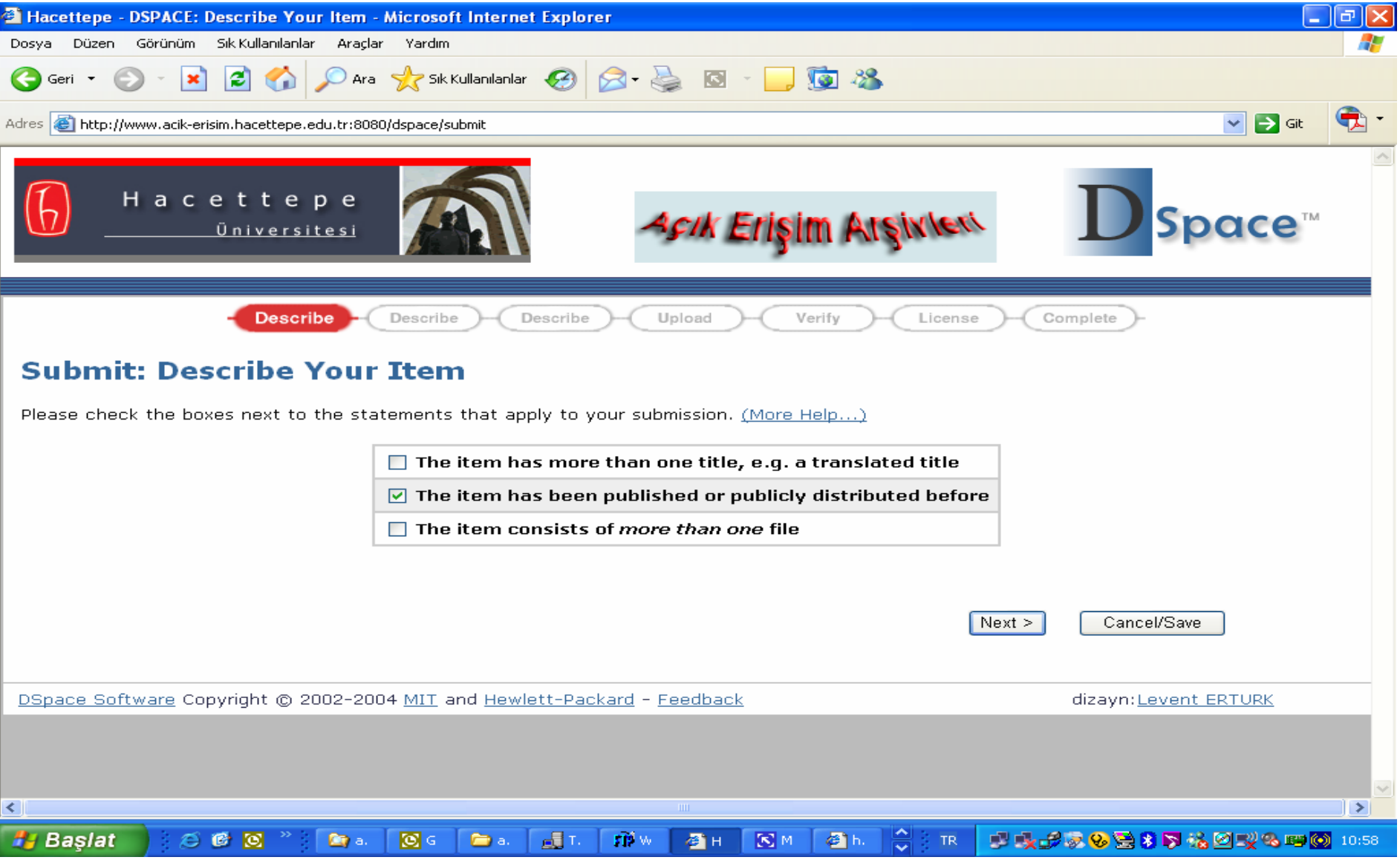
Son Yüklenen Belgeler

Yeni Belge Kaydetme

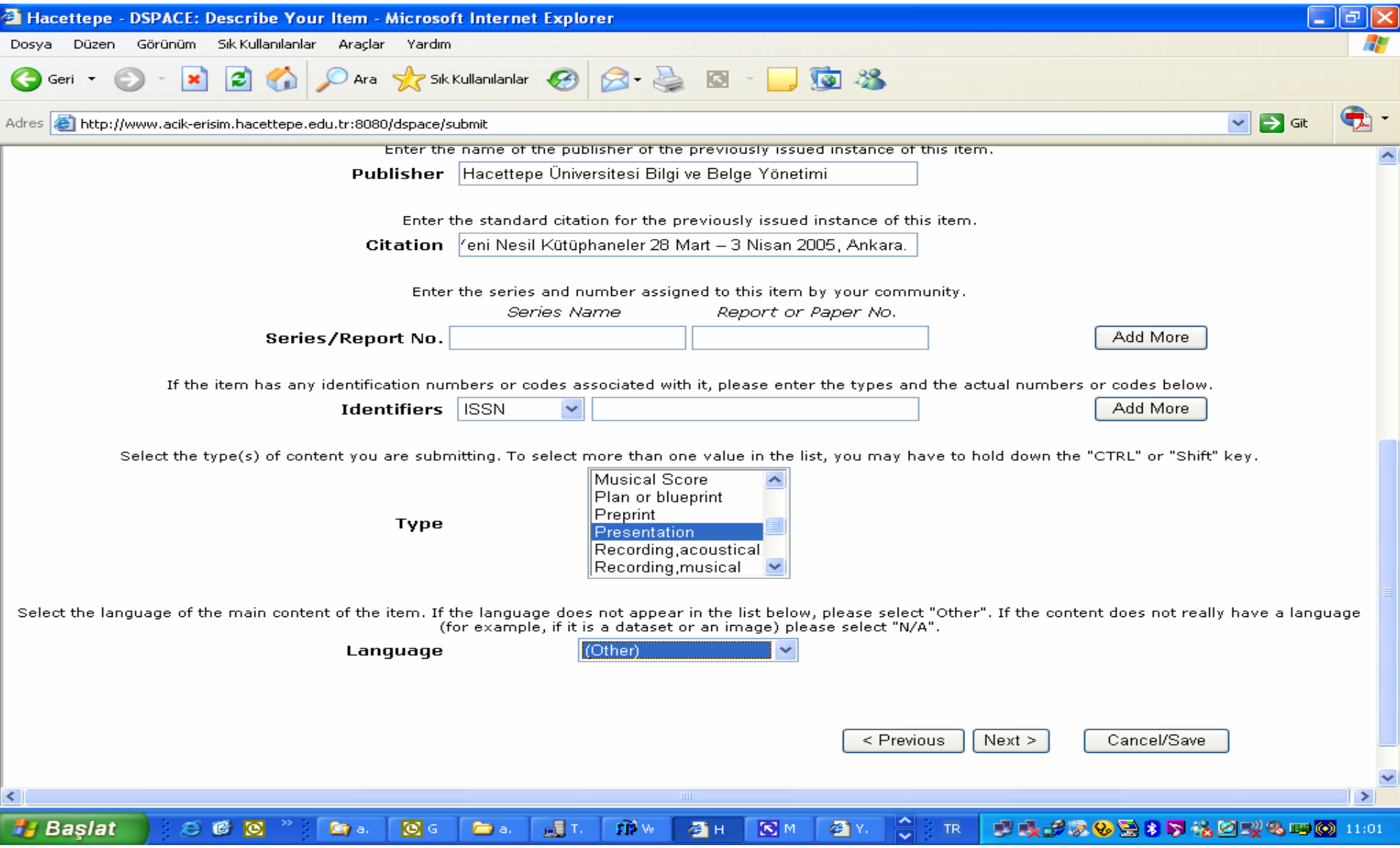
Tanımlama I

Hacettepe - DSPACE: Describe Your Item - Microsoft Internet Explorer
Dosya Düzen Görünüm Sık Kullanılanlar Araçlar Yardım
Geri Ara Sık Kullanılanlar
Adres http://www.acik-erisim.hacettepe.edu.tr:8080/dspace/submit
Git
Hacettepe Üniversitesi
Açık Erişim Arşivleri
DSpace™
Describe Describe Describe Upload Verify License Complete
Submit: Describe Your Item
Please check the boxes next to the statements that apply to your submission. (More Help...)
The item has more than one title, e.g. a translated title
The item has been published or publicly distributed before
The item consists of more than one file
Next >
Cancel/Save
DSpace Software Copyright © 2002-2004 MIT and Hewlett-Packard - Feedback
dizayn: Levent ERTURK
Başlat
TR
10:58

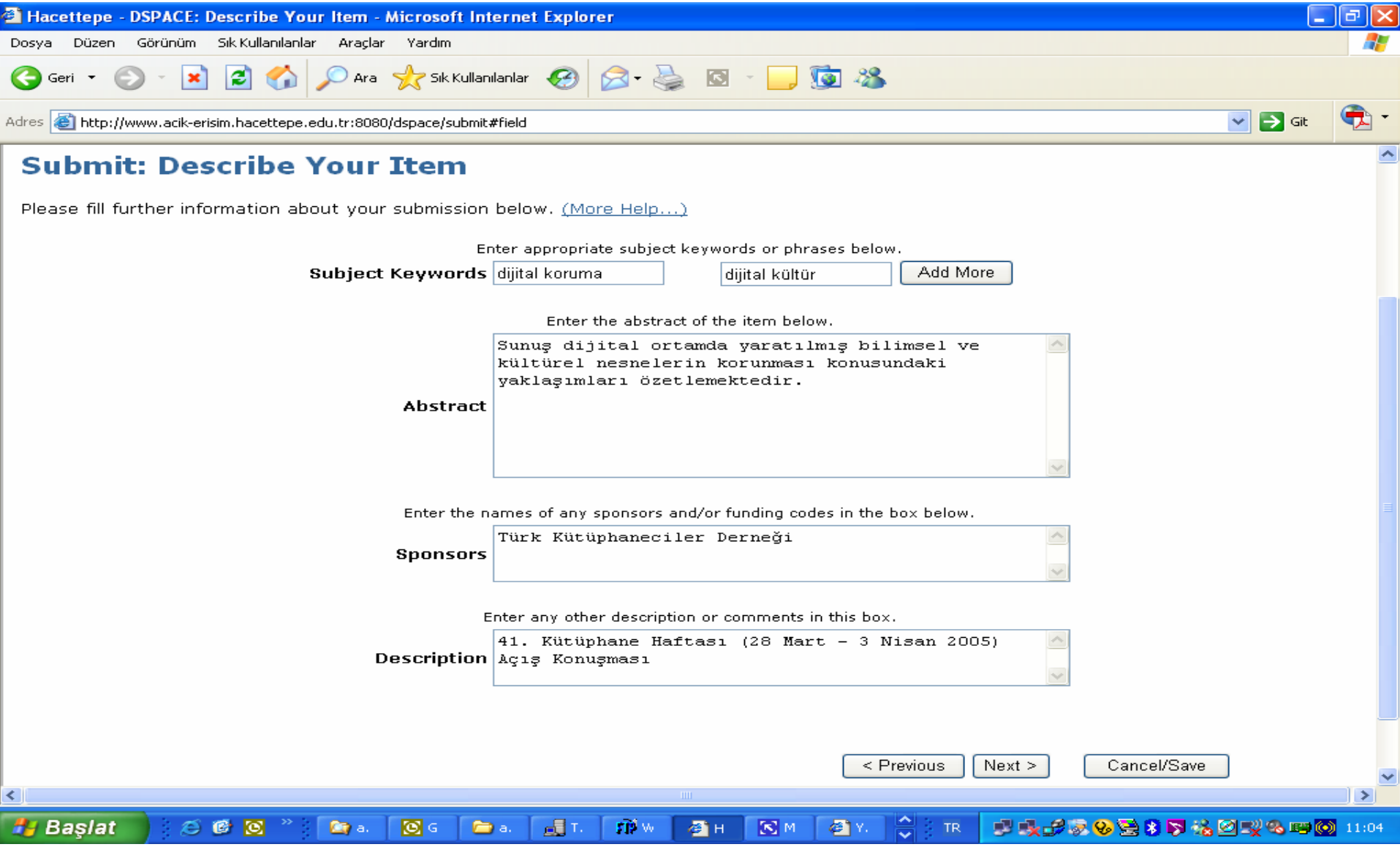
Tanımlama II-a

Tanımlama II-b

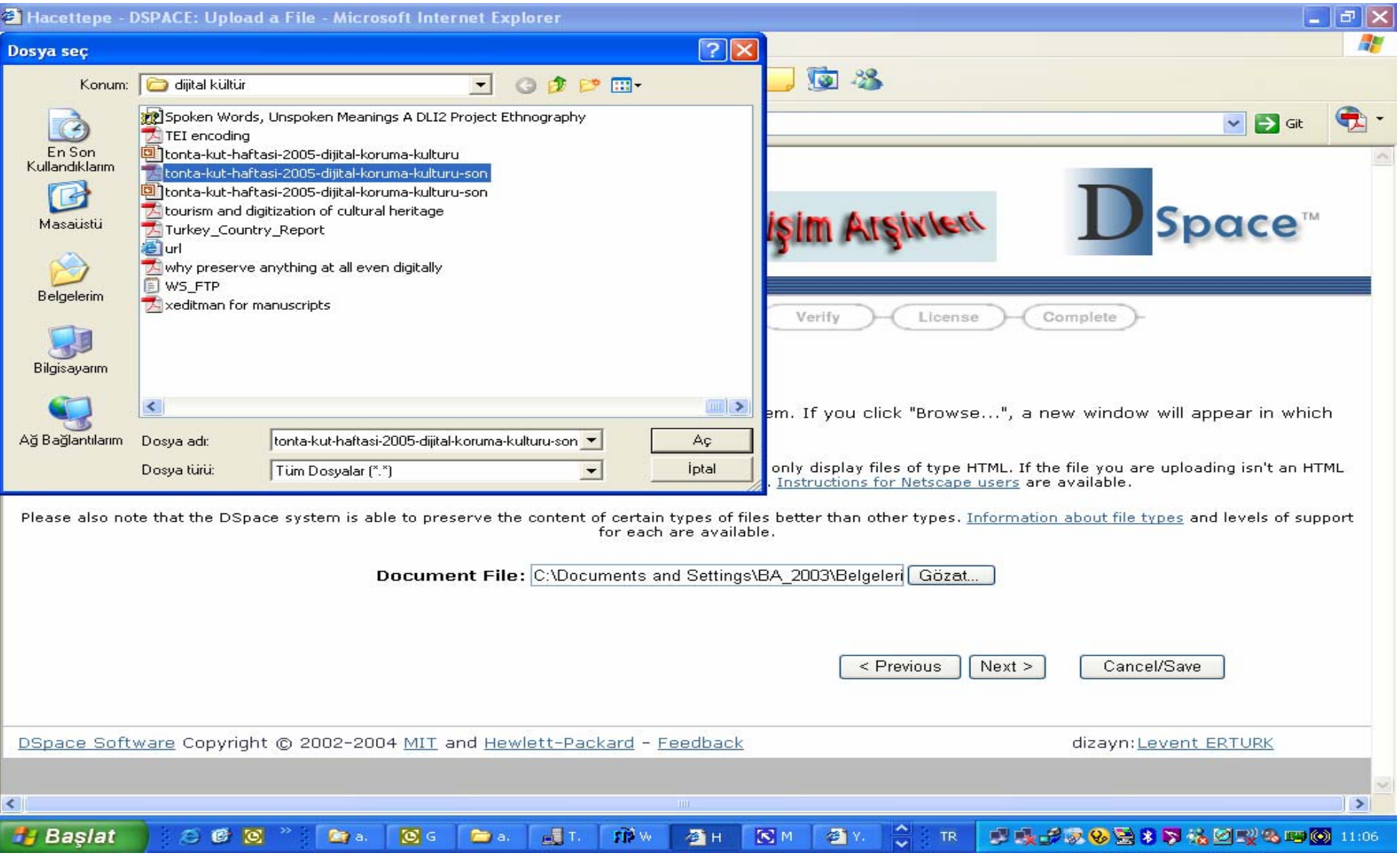
Tanımlama II-c

Yükleme I

Hacettepe - DSPACE: Upload a File - Microsoft Internet Explorer
Dosya Düzen Görünüm Sık Kullanılanlar Araçlar Yardım
Geri Ara Sık Kullanılanlar
Adres http://www.acik-erisim.hacettepe.edu.tr:8080/dspace/submit#field
Git
Hacettepe Üniversitesi
Açık Erişim Arşivleri
DSpace™
Describe Describe Describe Upload Verify License Complete
Submit: Upload a File
Please enter the name of the file on your local hard drive corresponding to your item. If you click "Browse...", a new window will appear in which you can locate and select the file on your local hard drive. (More Help...)
Netscape users please note: By default, the window brought up by clicking "Browse..." will only display files of type HTML. If the file you are uploading isn't an HTML file, you will need to select the option to display files of other types. Instructions for Netscape users are available.
Please also note that the DSpace system is able to preserve the content of certain types of files better than other types. Information about file types and levels of support for each are available.
Document File:
Gözat...
< Previous
Next >
Cancel/Save
DSpace Software Copyright © 2002-2004 MIT and Hewlett-Packard - Feedback
dizayn:Levent ERTURK
Başlat
TR
11:05

Yükleme II

Hacettepe - DSPACE: Upload a File - Microsoft Internet Explorer
Dosya seç
Konum: dijital kültür
Spoken Words, Unspoken Meanings A DLI2 Project Ethnography
TEI encoding
tonta-kut-haftasi-2005-dijital-koruma-kulturu
tonta-kut-haftasi-2005-dijital-koruma-kulturu-son
tonta-kut-haftasi-2005-dijital-koruma-kulturu-son
tourism and digitization of cultural heritage
Turkey_Country_Report
url
why preserve anything at all even digitally
WS_FTP
xeditman for manuscripts
En Son Kullandıklarım
Masaüstü
Belgelerim
Bilgisayarım
Ağ Bağlantılarım
Dosya adı: tonta-kut-haftasi-2005-dijital-koruma-kulturu-son
Dosya türü: Tüm Dosyalar (*.*)
Aç
İptal
Git
DSpace™
Verify
License
Complete
em. If you click "Browse...", a new window will appear in which
only display files of type HTML. If the file you are uploading isn't an HTML
Instructions for Netscape users are available.
Please also note that the DSpace system is able to preserve the content of certain types of files better than other types. Information about file types and levels of support for each are available.
Document File: C:\Documents and Settings\BA_2003\Belgeleri
Gözat...
< Previous
Next >
Cancel/Save
DSpace Software Copyright © 2002-2004 MIT and Hewlett-Packard - Feedback
dizayn: Levent ERTURK
Başlat
TR
11:06

Yükleme III

Hacettepe - DSPACE: Uploaded File - Microsoft Internet Explorer
Dosya Düzen Görünüm Sık Kullanılanlar Araçlar Yardım
Geri Ara Sık Kullanılanlar
Adres http://www.acik-erisim.hacettepe.edu.tr:8080/dspace/submit
Git
Hacettepe Üniversitesi
Açık Erişim Arşivleri
DSpace™
Describe Describe Describe Upload Verify License Complete
Submit: File Uploaded Successfully
Your file was successfully uploaded.
Here are the details of the file you have uploaded. Please check the details before going to the next step. (More Help...)
File Size File Format
tonta-kut-haftasi-2005-dijital-koruma-kulturu-son.pdf 1893354 bytes Adobe PDF (known)
Click here if this is the wrong format
Click here if this is the wrong file
You can verify that the file has been uploaded correctly by:
Clicking on the filename above. This will download the file in a new browser window, so that you can check the contents.
The system can calculate a checksum you can verify. Click here for more information.
Show checksums
Başlat
TR
11:06

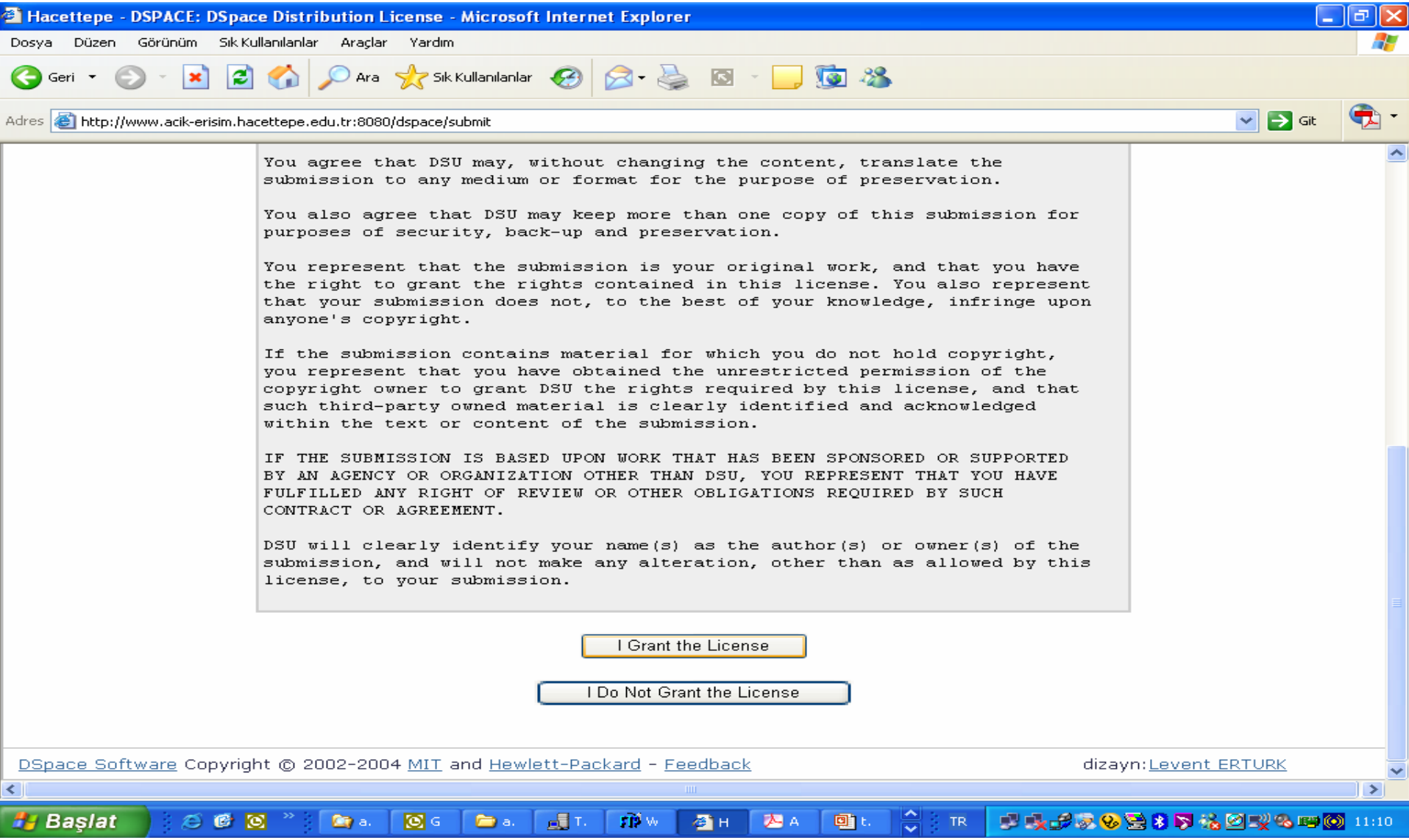
Doğrulama

Hacettepe - DSPACE: Verify Submission - Microsoft Internet Explorer
Dosya Düzen Görünüm Sık Kullanılanlar Araçlar Yardım
Geri Ara Sık Kullanılanlar
Adres http://www.acik-erisim.hacettepe.edu.tr:8080/dspace/submit
Git
Hacettepe Üniversitesi
Açık Erişim Arşivleri
DSpace™
Describe Describe Describe Upload Verify License Complete
Submit: Verify Submission
Not quite there yet, but nearly!
Please spend a few minutes to examine what you've just submitted below. If anything is wrong, please go back and correct it by using the buttons next to the error, or by clicking on the progress bar at the top of the page. (More Help...)
If everything is OK, please click the "Next" button at the bottom of the page.
You can safely check the files you've uploaded - a new window will be opened to display them.
Item has more than one title: No
Previously published item: Yes
Item consists of more than one file: No
Correct one of these
Authors: Tonta, Yaşar
Title: Dijital Koruma Kültürü
Date Issued: 28-Mar-2005
Publisher: Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi
Citation: Yaşar Tonta, "Dijital Koruma Kültürü." (Davetli bildiri). 41. Kütüphane Haftası Dijital Kültür ve Yeni Nesil Kütüphaneler 28 Mart
Correct one of these
29 Mart 2005 Salı
Başlat
TR
11:07

Lisans / Telif Hakları I

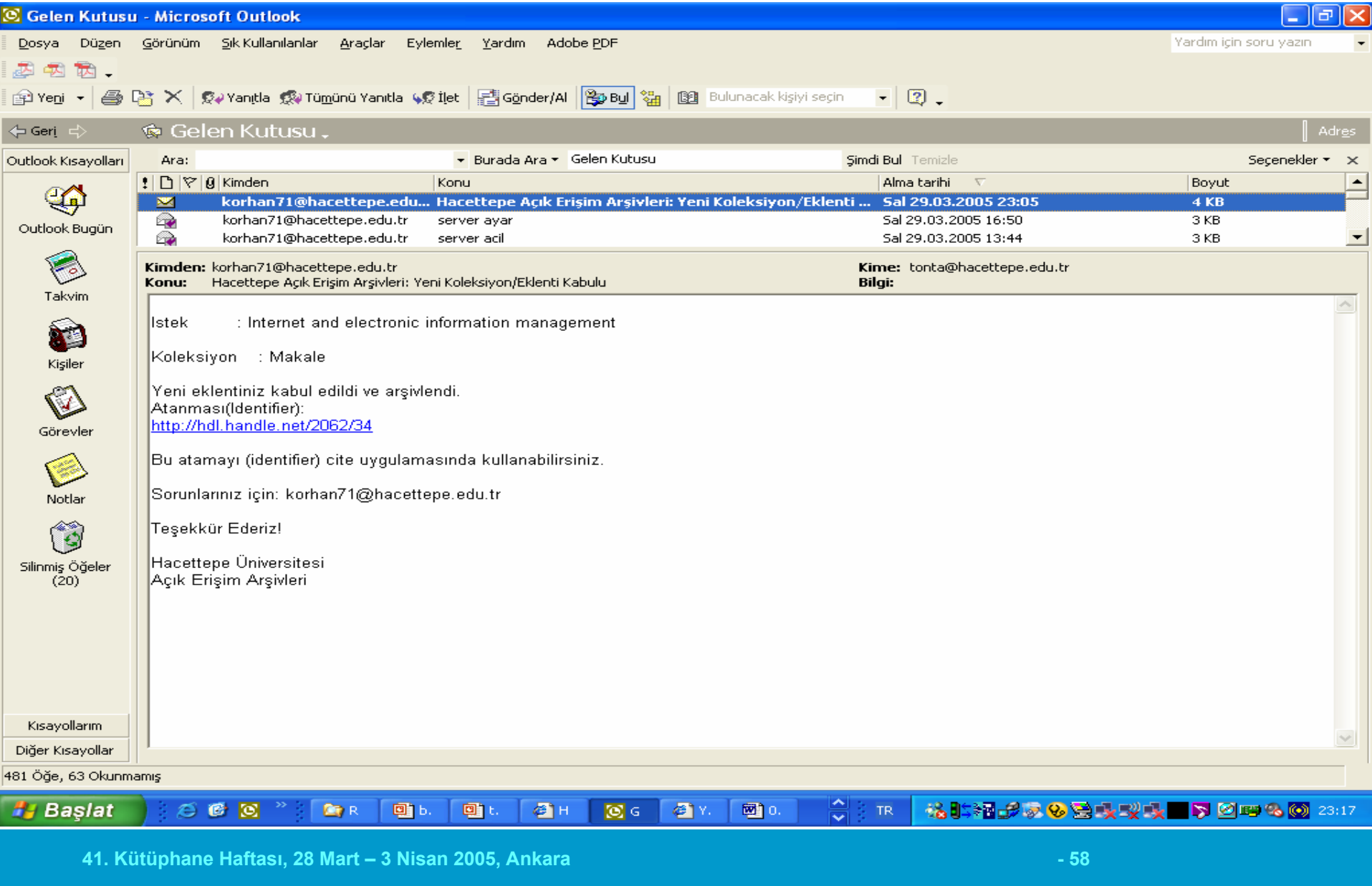
Lisans / Telif Hakları II

Kayıt Tamam

Hacettepe - DSPACE: Submission Complete! - Microsoft Internet Explorer
Dosya Düzen Görünüm Sık Kullanılanlar Araçlar Yardım
Geri Ara Sık Kullanılanlar
Adres http://www.acik-erisim.hacettepe.edu.tr:8080/dspace/submit
Git
Hacettepe Üniversitesi
Açık Erişim Arşivleri
DSpace™
Describe Describe Describe Upload Verify License Complete
Submit: Submission Complete!
Your submission will now go through the workflow process designated for the collection to which you are submitting. You will receive e-mail notification as soon as your submission has become a part of the collection, or if for some reason there is a problem with your submission. You can also check on the status of your submission by going to the My DSpace page.
Go to My DSpace
DSpace Software Copyright © 2002-2004 MIT and Hewlett-Packard - Feedback
dizayn:Levent ERTURK
Başlat
TR
11:11

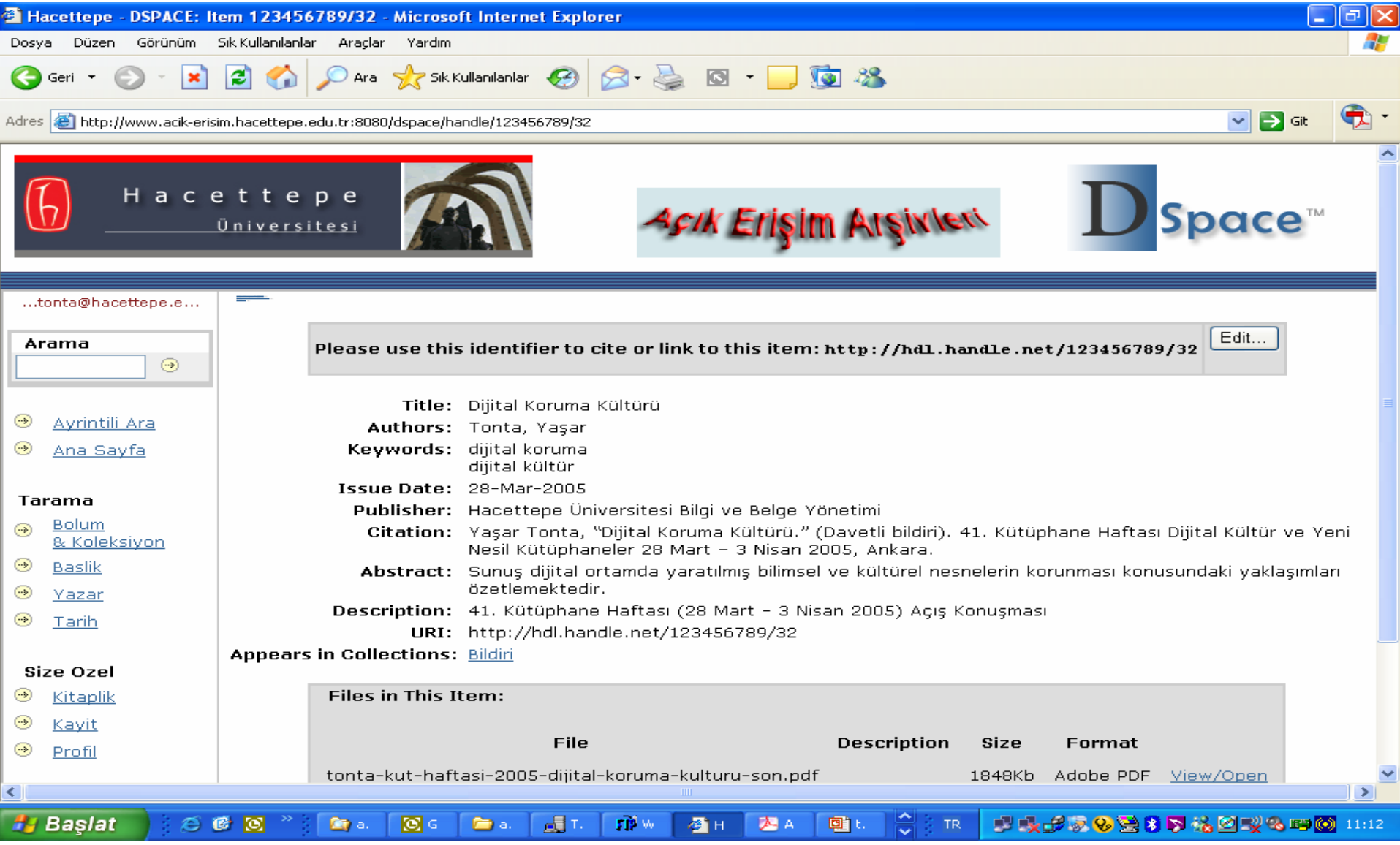
Geribildirim: Otomatik Elektronik Posta Mesajı

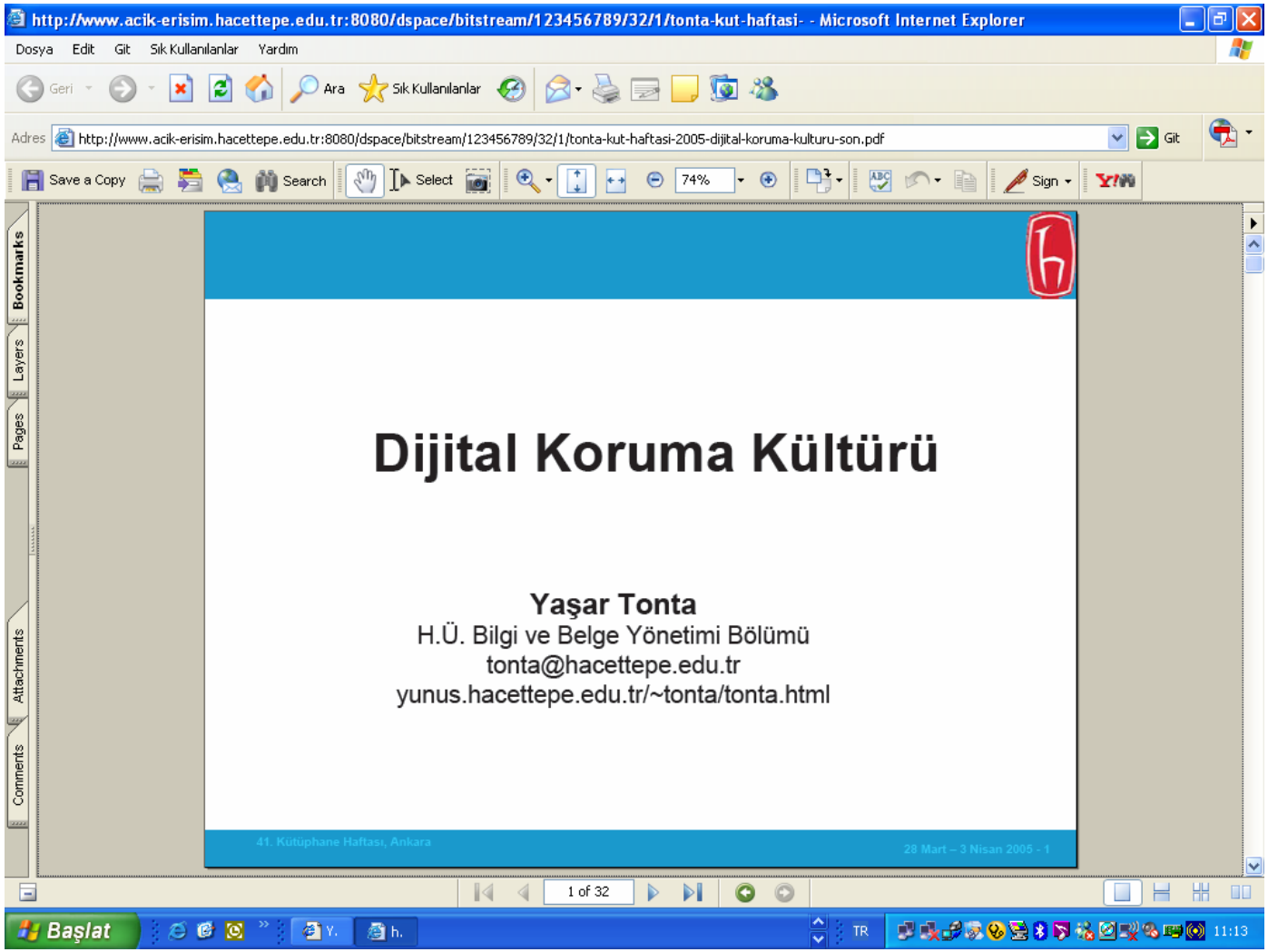
Yeni Arama Sonucu

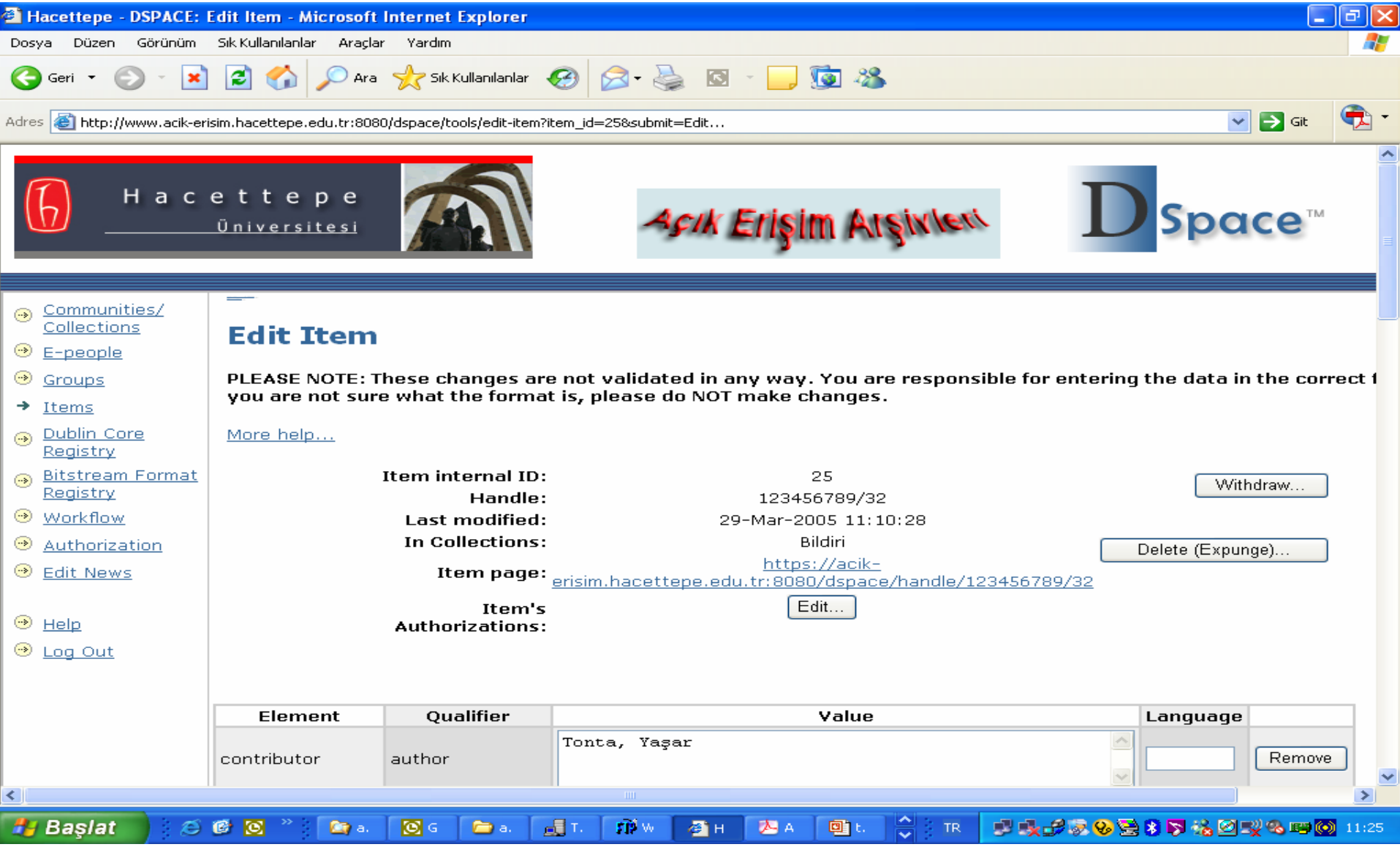
Dizin Bilgisi

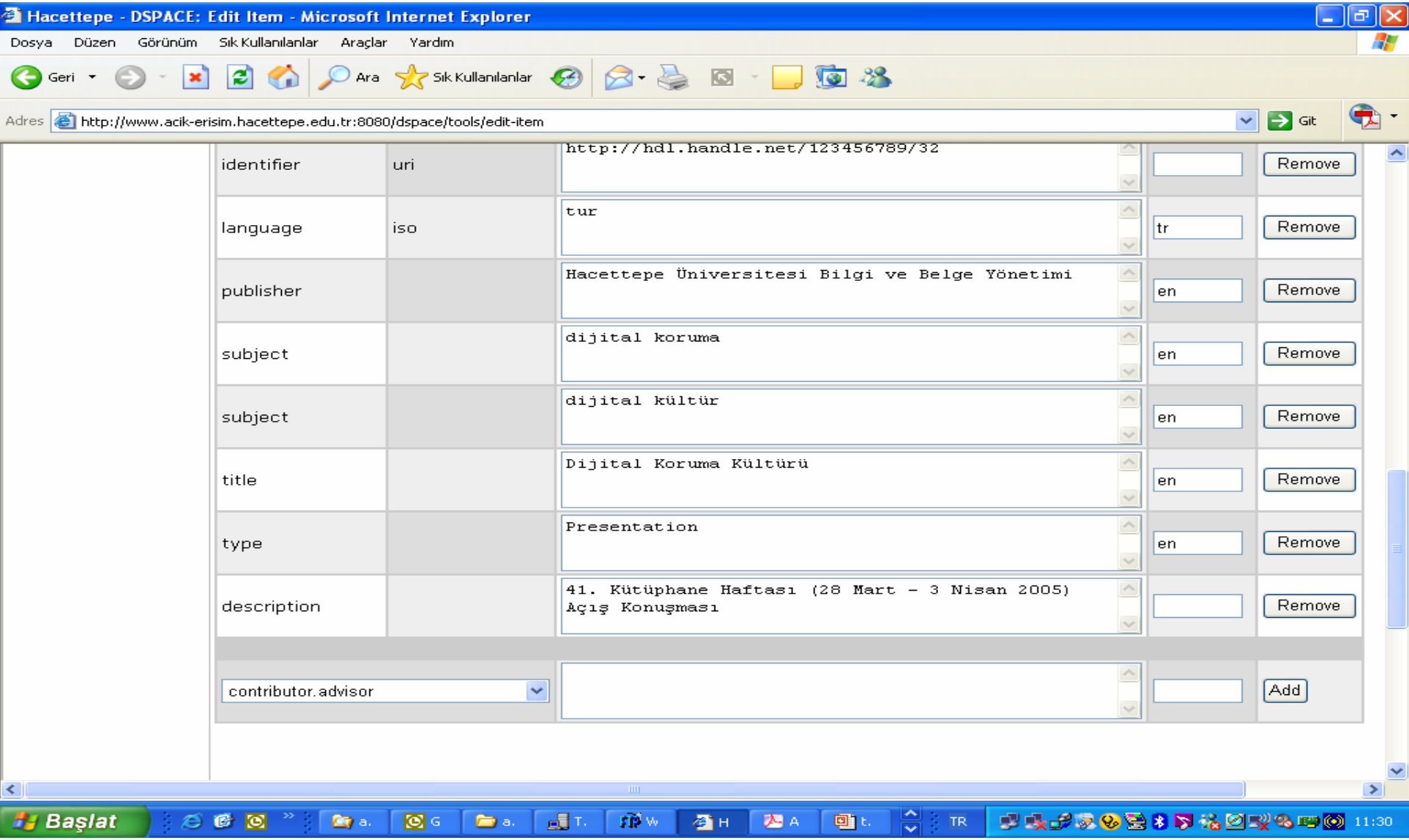
Tam Metin (Sunuş Slaytları – PDF)

Edit İşlemleri

Yeni Alan Ekleme

Yetkilendirme Politikası Tanımı

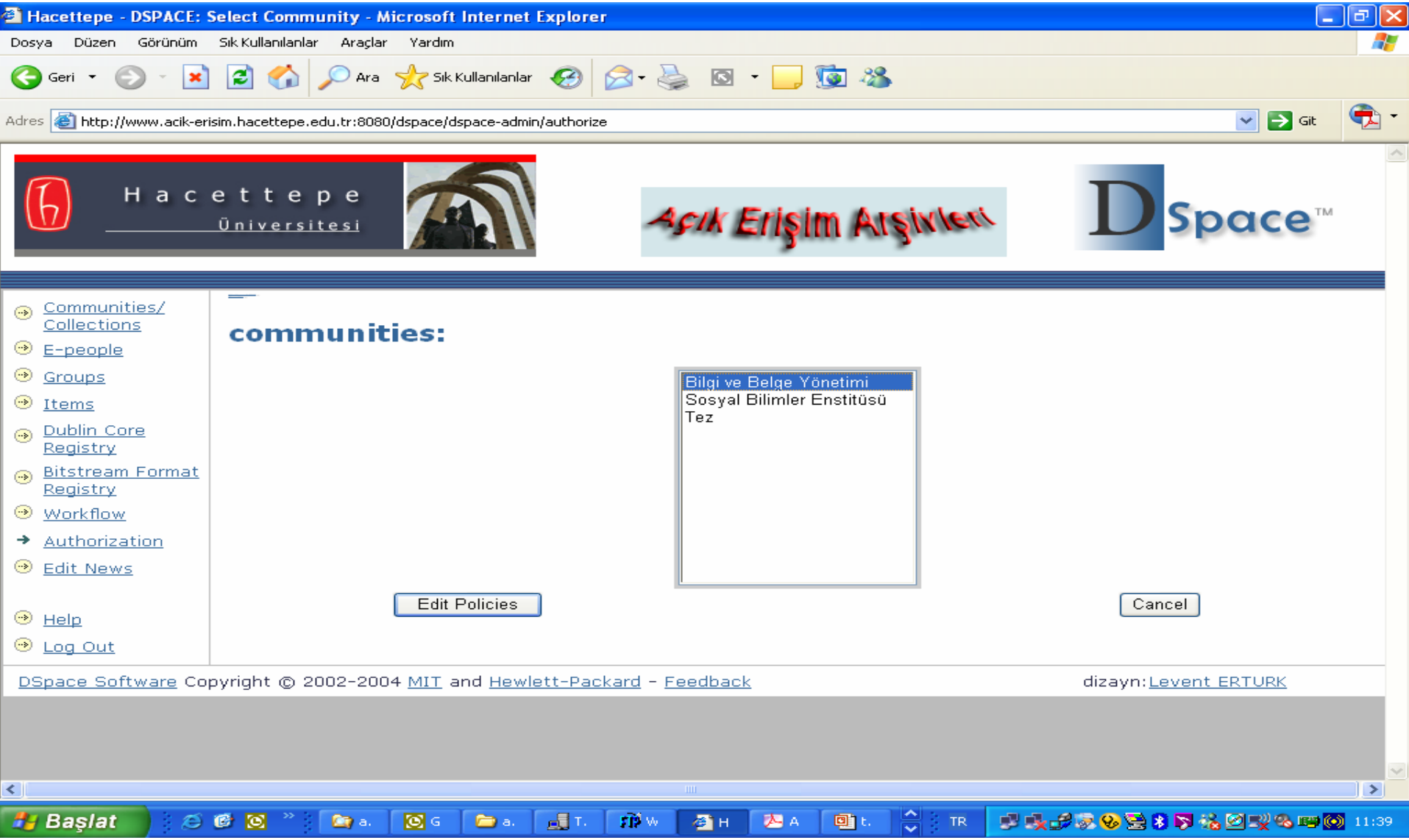
Kullanım/Erişim Politikasının Tanımı I

Kullanım/Erişim Politikasının Tanımı II

Bölümleri Yönetme

Kullanıcıları Yönetme

Bilgi Güncelleştirme

Yapılması Gerekenler - Yerel

- CNRI Handle Server'a kaydolma
- Açık Arşiv Girişimine (OAI) kaydolma
- OAIster arama motoruna kaydolma
- Google Scholar'a kaydolma
- Veri girişi
- Uygulamanın yaygınlaştırılması
- Farkındalığın artırılması

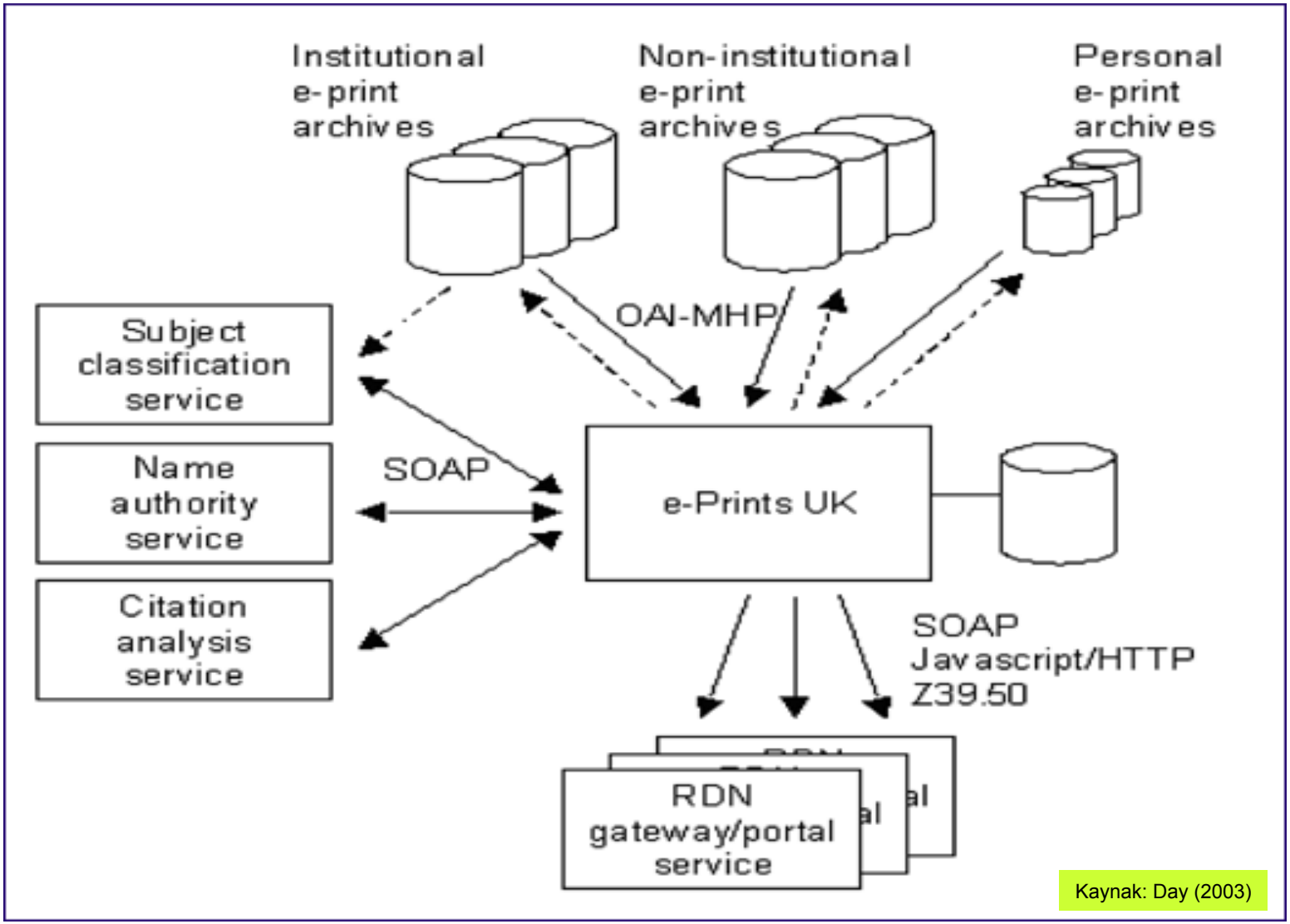
Yapılması Gerekenler - Genel

- Farkındalığın artırılması
- www.acik-erisim.hacettepe.edu.tr benzeri projelerin çoğalması
- Açık Erişim Girişimi Üstveri Harmanlama Protokolü (OAI PMH) ile taranabilir kurumsal arşivlerin kurulması ve politikaların saptanması
- Açık Erişimin araştırma desteğinin önkoşulu haline getirilmesi
- Uluslararası Açık Erişim bildirgelerinin kurumsal ve ulusal düzeyde desteklenmesi
- Türkiye Kurumsal Arşivleri hizmetinin kurulması ve yaşatılması

www.acikerisim.org

ePrints UK

Kaynak: Day (2003)

Açık Erişim
ve
Kurumsal Arşivler

Yaşar Tonta
H.Ü. Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü
tonta@hacettepe.edu.tr
yunus.hacettepe.edu.tr/~tonta/tonta.html